

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Euroopa uudisajakirjade geograafiline fookus: ajakirjade Der Spiegel'i ja The
Observer'i 2010.aasta välisuudiste rubriigi näitel
Bakalaureusetöö

Jelizaveta Tustanovskaja

Töö juhendaja:
Anu Masso

Tartu
2011

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad.....	4
1.1 Rahvusvaheline sotsiaalne ruum	4
1.2 Rahvusvahelise sotsiaalse ruumi ajalooline taust.....	6
1.3 Välisuudised ajalehtedes	7
1.3.1 Meedia maailmapildi kujundajana välisuudiste esitamise kaudu.....	7
1.3.2 Välisuudistes domineerivad tendentsid	9
1.4 Töö uurimisküsimused ja hüpoteesid	10
2. Uurimismaterjal ja meetodika	13
2.1. Uurimisobjekt	13
2.2 Kvantitatiivne kontentanalüüs	14
2.3. Kriitiline diskursusanalüüs	16
2.4. Kategooriate süsteem ja kodeerimisjuhend	18
3. Uurimistulemused.....	22
3.1. Kvantitatiivne analüüs	22
3.1.1 Välisuudiste suurus.....	23
3.1.2 Välislugude tonaalsus.....	24
3.1.3 Välislugude põhiteemad	25
3.1.4 Välisuudiste allikad	29
3.1.5 Välisuudiste žanrid	32
3.1.6 Välislugude maailmapiiirkonnad.....	34
3.2 Kriitiline diskursuse analüüs	39
3.2.1 Ühekuuluvuse tunne	41
3.2.2 Nimetamine, samastamine.....	47
3.2.3 Sõltuvus vs. iseseisvus.....	52

3.2.4 Kõnekujundid	57
4. Järeldused ja diskussioon	62
Kokkuvõtte	67
Kasutatud kirjandus	69
Summary.....	73
Lisad	74

Sissejuhatus

Antud töö keskendub meedia geograafilisele fookusele, mis osaleb Euroopa Liidu juhtivate riikide elanike sotsiaalse ruumi konstrueerimises. Meedia mängib sotsialiseerimise protsessis olulist rolli ning loob pilti maailmast ja rahvusvahelisest sotsiaalsest ruumist. Selle bakalaureusetöö eesmärgiks on uurida teemasid maailma eri piirkondadest, mida kajastatakse Euroopa poliitilistes nädalajakirjades.

Töö käsitleb meedia geograafilise fookuse mõistet ehk pilti maailmast, mida esitab Euroopa meedia. Samuti sisaldab töö ülevaadet rahvusvahelise sotsiaalse ruumi uuringutest ning sellest, kuidas käsitletakse meedia rolli maailma kommunikatsiooniteaduses, kuidas on uuritud välisuudiseid ja mis tulemusteni on jõutud.

Bakalaureusetöös uurin geograafilist aspekti poliitilistes nädalajakirjades keskendudes kahele juhtivale Euroopa riigile ehk Suurbritanniale ja Saksamaale, kummaski riigis vastavalt väljaannetele The Observer ja Der Spiegel. Eeldan, et sellised ülevaatlikud väljaanded võivad anda hea ülevaate sellest, milliseid maailma sündmuseid peetakse olulisemaks Euroopa Liidu poliitiliselt aktiivsetele kodanikele. Bakalaureusetöö kombineerib kvantitatiivse kontentanalüüsi ja kvalitatiivse diskursuseanalüüsi meetodit.

Käesolev töö koosneb neljast osast. Töö esimeses osas antakse ülevaade teoreetilistest ja empiirilistest lähtekohtadest. Edasi liigutakse uurimusküsimuste ja töö metodoloogiliste põhimõtete seletamiseni. Kõige suurem ja mahukam osa on kvantitatiivse ja kvalitatiivse kontentanalüüsi tulemuste esitamine ja analüüs. Töö lõpeb diskussiooni ja kokkuvõttega.

1. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1 Rahvusvaheline sotsiaalne ruum

Käesoleva töö keskseks terminiks on rahvusvaheline sotsiaalne ruum¹, mida erinevad autorid defineerivad erinevalt. Rahvusvahelist sotsiaalset ruumi on (Vihalemm 1997, 1999, 2004) sageli defineeritud kui teatud makro-tasandi protsessi, näiteks majanduslikke või kultuurilisi suhteid eri riikide vahel. Rahvusvahelise sotsiaalse ruumi korral on tegemist pigem erinevate riikide välispoliitikaga, mis mõjutab tugevalt eri riikide kajastamist meedias. Samuti põhineb makrotasandiline sotsiaalne ruum tavaliselt ajaloolistel sidemetel ja geograafilisel lähedusel.

Rääkides käesolevas bakalaureusetöös analüüsitavatest riikidest ehk Saksamaast ja Suurbritanniast, võib öelda, et nende maade majanduslik ja kultuuriline roll Euroopa ja maailma ajaloos on olnud oluline. Meenutada võib näiteks kolooniate omamist (eelkõige loomulikult Suurbritannia endised kolooniad Põhja-Ameerikas, Indias, Austraalias, Aafrikas ja Aasias, kuid ka mõned Saksamaa kolooniad Lõuna-Ameerikas, Aafrikas ja Okeaanias), mis mõjutas riikide majanduslikku arengut ja toimimist; samuti osalesid mõlemad analüüsitavad riigid aktiivselt maailmasõdades. Lisaks sellele täidavad praegusel hetkel nii Suurbritannia kui Saksamaa olulist rolli maailma majanduslikus ja poliitilises elus – mõlemad kuuluvad G8 gruppi („Kaheksa grupp”), mille eesmärgiks on iga-aastane arutelu aktuaalsete poliitiliste ja majanduslike küsimuste üle ning võimalike probleemide lahendamine.

Lisaks makro-tasandi rahvusvahelise sotsiaalse ruumi uurimisele on teine osa uuringuid (nt Masso 2008) keskendunud personaalse sotsiaalse ruumi uurimisele – individuaalse ruumi tajumisele ning nende tajumehhanismidega seotud faktorite analüüsimisele. Käesoleva bakalaureusetöö korral on tegemist nende kahe ruumi – rahvusvahelise makro-tasandi ning personaalse mikro-tasandi ruumi kombinatsiooniga. Antud juhul on tegemist meedias konstrueeritud ruumiga, mis annab edasi nii makro-tasandil (nt riikide-vahelised suhted), kui indiviidide tasandil toimuvat (nt elanike poolt tajutavad distantsid eri kultuuridega, aga ka ajakirjade toimetajate ruumilised eelistused). Üldiselt võib öelda, et tegemist on üksikute inimeste individuaalsete konstruktsioonidega, teatud piltidega, mida luuakse läbi infosignaalide, mis jõuavad nendeni välismaalt.

¹ Sotsiaalse ruumi definitsioonina on sageli kasutatud ka mentaalsete kaartide mõistet [ingl.k. *mental maps*] (vt nt Gould & White 1974; 1986). Käesolevalt eelistan kasutada rahvusvahelise sotsiaalse ruumi mõistet, kuna see hõlmab samaaegselt nii makro-tasandil toimuvaid riiklike sündmusi, kui ka mikro-tasandi tajuprotsesse, nii meedias kujutatavaid ruumilisi representatsioone kui ka viimasega seotud ruumilisi praktikaid.

Erinevate lähenemiste järgi (vt nt Masso 2008) võib rahvusvaheline sotsiaalne ruum avalduda nii ruumilistes praktikates (nt kontaktid eri riikide vahel), ruumi representatsioonides (nt regulatsioonid, mis võimaldavad riikidevahelisi kontakte) kui ka representatsioonilistes ruumides (ruumilised kujutlused). Käesolev bakalaureusetöö keskendub viimasele ehk sellele, kuidas kujutavad maailma eri riike kaks konkreetset meedia väljaannet. Meedia loodud ruumide analüüsi näiteks on Galtung ja Ruge, kes juba 1970. aastal kirjutasid, miks on selline inimeste rahvusvaheline sotsiaalne ruum otsustava tähendusega. „Maailm koosneb tegijatest [ingl.k. *actor*] individuaalsel ja rahvusvahelisel tasemel, ja kuna tegevus põhineb tegija kujutluspildil tegelikkusest, põhineb ka rahvusvaheline tegevus kujutluspildil rahvusvahelisest tegelikkusest“ (Galtung&Ruge 1970: 260). Käesoleva töö kontekstis tähendab see seda, et teave ühest või teisest maast põhineb meie kogemusel ja informatsioonil, mida me saame eelkõige teistelt inimestelt või meediast. Selle kogemuse põhjal me teeme otsuseid ja mingil määral konstrueerime ka stereotüüpe erinevatest maadest, mis omakorda moodustab meie maailmapildi.

Gould & White (1974; 1986) uurisid USA ja Suurbritannia inimeste kujutluskaarte nende regioonist või nende riigist tervikuna. Analüüsi tulemusena selgus, et riigi või regiooni ühe või teise koha tuntus inimeste seas sõltus eelkõige kahest aspektist: 1) selle koha geograafilisest lähedusest inimestele, ning 2) infosignaali tugevusest, mida see koht saadab väljapoole. Nii näiteks olid suure rahvaarvuga USA osariigid hästi tuntud kõigile ameeriklastele erinevates riigi osades – suurema rahvaarvuga osariigid on mõjukamad ja saadavad välja tugevama infosignaali (Gould & White 1974).

Seevastu Haynes on oma lähenemises aga rõhutanud, et oluline pole mitte niivõrd konkreetse riigi reaalne lähedus või kajastamise sagedus meedias, vaid see, mil viisil konkreetne indiviid seda tajub, sõltuvalt oma kogemusest, eelistustest jms. “Määrav pole mitte objektiivne reaalsus (näiteks mäe kõrgus või tegelik temperatuur), vaid see, kuidas on seda tajutud. Me kõik elame pisut erinevates maailmades” (Haynes 1981: 1).

Tänapäeval on erinevad autorid kritiseerinud nimetatud sotsiaalse ruumi lähenemisi. Globaliseerumine loob tugevad majanduslikud sidemed erinevate maailmapiiirkondade vahel, kuigi samal ajal arenenud maad ei tunne erilist huvi sellest, mis toimub arengumaades. Seepärast on oluline teada, kuidas ja mille kaudu auditoorium konstrueerib oma pilti maailmast, mis seda mõjutab ning mida see sisaldab. Samas on kindlasti oluline teada, kuidas infosignaalid, mida saadavad teised riigid, jõuavad meieni ja millised on need meieni jõudvad.

Käesolev töö keskendubki kahe arenenud Euroopa riigi rahvusvahelise sotsiaalse ruumi geograafilise fookuse² uurimisele. Eeldan, et geograafilise fookuse kujunemisel mängivad olulist rolli nii riikide-vahelised rahvusvahelised suhted, geograafilised kaugused, aga ka tajutud distantsid riikide vahel.

1.2 Rahvusvahelise sotsiaalse ruumi ajalooline taust

Tavaliselt jagatakse sotsiaalset ruumi majanduslikuks, poliitiliseks, individuaalseks ja kultuuriruumiks (Vihalemm, 2004). Peeter Vihalemm on uurinud Eesti sotsiaalset ruumi erinevatel aastatel. Selleks on ta välja töötanud teatud empiiriliste indikaatorite süsteemi, mille põhimõtteid on kasutatud ka käesolevas uurimustöös. Erinevad uurimused on näidanud, et selles, mil viisil meedia kujutab rahvusvahelist sotsiaalset ruumi, mängivad olulist rolli konkreetse riigi ajaloolised sidemed eri geograafiliste piirkondadega. Näiteks Haynes, Jr. (1984) kirjutas, et välisuudistes domineerivad need riigid, millega uuritaval maal on tugevad sidemed. Erilist tähelepanu peaksid väärima „kultuurilised, lingvistilised ja geograafilised sidemed“ (Haynes Jr., 1984: 214). Seetõttu enne kui hakata uurima välisuudiste geograafilist fookust, on oluline välja selgitada, milline on riigi ajalooline taust.

Käesolev töö keskendub välisuudistele kahe riigi - Suurbritannia ja Saksamaa - väljaannetes. Analüüsitavatel riikidel on väga erinev ajalooline taust, mistõttu eeldan, et ka eri piirkondade representatsioonid võivad avaldada olulised erinevused. Nii näiteks domineerivad Saksamaa majanduslikus ruumis pigem ümbritsevad riigid (eelkõige Prantsusmaa), ning Põhjamaad; teiste Euroopa riikide osalus on pidevalt kahanenud (Vihalemm 2004). Venemaa roll on samuti suhteliselt oluline Saksamaa tänapäevases majanduslikus ruumis, samuti on USA mõju viimase sajandi jooksul suurenenud. Samal ajal Suurbritannia majanduslik ruum vastupidiselt Saksamaale ei keskendu Euroopale, vaid ajaloolistel põhjustel on suunatud endistele kolooniatele. Olulist rolli mängivad siin näiteks USA ning Lähis-Ida ja India.

Saksamaa kultuuriruumis on samuti täheldatavad geograafiliselt ja ajalooliselt lähedased riigid - Prantsusmaa, Šveits, Austria ja Põhjamaad (Vihalemm 2004). Suurbritannia ja USA mõju on samuti

² Varasemad uuringud on kasutanud erinevaid termineid analüüsides rahvusvahelise sotsiaalse ruumi rõhuasetusi, näiteks skaala (Longan 2005), mõttelised koordinaadid (Schütz 2003). Käesolevas töös eelistan sünonüümna kõlavate mõistete „geograafiline horisont“ ja „geograafiline fookus“ korral kasutada viimast, selle tähendusliku mitmekesisuse tõttu (esimene viidates vaid geograafilistele piiridele, viimane sisaldes ka temaatilist fookust).

nähtav, kuid seda ei saa nimetada domineerivaks. Türgi ja Israeli kultuuriline mõju on vastupidi oluline Saksamaa kultuuriruumis just ajalooliste põhjuste tõttu. Suurbritannia kultuuriline ruum on seevastu suurel määral mõjutatud endistest kolooniatest, eriti Aafrikas ja Aasias (nt India ja Kaug-Ida).

Suurbritannia personaalses ruumis (mis näitab isiklike kontaktide tihedust erinevate riikidega) domineerivad selgelt USA ja Iirimaa. Euroopa on riikidest olulisel kohal Prantsusmaa, Saksamaa ja Itaalia. Huvitav, et kuigi Euroopa riigid loomulikult mängivad olulisemat rolli Saksamaal personaalse ruumi konstrueerimises, on suurem osakaal Saksa ruumis ikkagi Türgil ja Israelil. (Vihalemm 2004)

1.3 Välisuudised ajalehtedes

1.3.1 Meedia maailmapildi kujundajana välisuudiste esitamise kaudu

Tunnistades meedia mõju inimeste tunnetusliku maailmakaardi kujundamisel, osutavad meediakriitikud maailma sündmuste representatsiooni üleliigsele moonutamisele ajakirjanduse poolt. Näiteks McQuail (2003:58) kirjutab: „Me sõltume väga tugevasti meediast kui oma sümbolilisest keskkonnast, see määrab suures osas meie pildi maailmast isegi siis, kui me oleme võimelised kujundama omaenda reaalsuse versiooni.”

Sarnasel seisukohal on Mezzana (2002), kes uurides, kuidas kujuneb Lääne riikide inimeste pilt Aafrikast, kirjutab, et „meedia üks peamistest rollidest on olla informatsiooni ressursss sellest tegelikkusest, mis ei ole inimestele otseselt kättesaadav“. Mezzana uurimus näitas, et rõhuv enamus Euroopa ja Põhja-Ameerika inimesi ei ole kunagi käinud Aafrikas ja nende teadmised ja hoiakud selle kontinendi suhtes on kujunenud peamiselt tänu meediale.

Galtung & Ruge (1970) oma klassikalises uurimuses Norra ajalehtede välisuudistest leidsid, et mida kaugem on vaadeldud riik geograafiliselt ja kultuuriliselt, seda ebatavalisem peab olema sündmus sealt maalt, et jõuda teise maa meediasse. „See... võib tekitada lugejates pilti nendest maadest kui kohtadest, kus asjad juhtuvad järsult ja kulgevad ootamatul viisil – teiste sõnadega ohtlikest ja täiesti erisugustest kohtadest“ (Galtung & Ruge 1970: 286).

Liskas sellele kirjutab Hachten (1994), et meedia eelistab esitada negatiivset, sest suure tõenäolisusega köidab see enam auditooriumi tähelepanu. Ta ütleb, et ajakirjanduses üle maailma

domineerib „erandi ajakirjanduse“ („journalism of exception“) koolkond. „Teisisõnu, inimestele ei edastata, et Pakistanis on kõik korras, vaid edastatakse seda, et seal toimus lennukatastroof“ (Hachten 1994: 143). Hachten järeldab, et selline lähenemine moonutab maailma reaalsust ja loob meediajälgi valet arusaama teistest riikidest, ehk loob pigem negatiivset pilti nendest maailmapiirkondadest, millest kirjutatakse. Samas Hachten (1994) kirjutab, et kuigi Lääne meediakanalid on suhteliselt iseseisvad, on neis siiski täheldatav tendents esitada välisuudiseid lähtuvalt riigi välispoliitilisest agendast.

Uudiste valikut erinevates väljaannetes mõjutab kindlasti ka nende peamine algallikas – rahvusvahelised infoagenteerid. Arenenud riigid, majanduslikud ja poliitilised keskused on uudistevõrguga paremini kaetud (McQuail 2003). Sealt on kergem uudiseid kätte saada. Seetõttu kajastatakse seal toimuvaid sündmusi rohkem. Samuti on oluline pidada meeles, et „inglise keel on tänapäeval maailma uudiste keel“ (Hachten 1994: 109). Seetõttu on suurte pressiagenteeride mõju maailmas erakordselt suur. Uudised ja arvamused riikidest, kus ametlik keel on inglise keel (siinkohal peab Hachten silmas eelkõige USA ja Suurbritannia meediakanaleid), jõuavad lihtsamini väiksemate riikide meediasse, sest see keel on toimetajatele ja ajakirjanikele arusaadav.

Stevenson (1996) uuris, kuidas kajastatakse teatud sündmusi 45 maailma riigis, ning tegi sellise järelduse: „Meedia kaart on etnotsentristlik ja kitsas. See rõhutab naaberriike ja neid riike, kellega on meil tihedad majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised sidemed; uudised on peamiselt poliitilised ja majanduslikud, uudiste edastajad on enamasti valitsuse esindajad.“

Stevenson (1996) hindab välisuudiste valikut meedias kriitiliselt: „Üle maailma sisaldavad need ühte või kahte halba sündmust – sõda Bosnias või Zaiiris, maavärin Jaapanis või metsatulekahjud Californias – ühte või kahte ennustatavat sündmust suurriikidest – presidendi valimised Ühendriikides, viimased direktiivid Euroopa Liidu peakorterist Brüsselis, marga ja jeeni valuutakursid – ja ühte või kahte human interest sündmust, mis ulatuvad veidratest meelelahutuslikeni – rekordiliselt palju mitmekordseid sünde, seks pandade vahel, kuueaastane, keda visati koolist välja klassikaaslase suudlemise pärast.“ Seega on võimalik teha järeldust, et uudised peavad olema tõesti olulised ja mõjutavad, selleks et neid kajastatakse ka riigist väljaspool, mis omakorda tähendab, et niisuguste uudiste uudisväärus on väga kõrgel tasandil.

1.3.2 Välisuudistes domineerivad tendentsid

Galtung & Ruge (1970) esitasid hüpoteese, missugused sündmused jõuavad välisuudistesse ja kust maadest. Nad leidsid, et teise riigi geograafiline ja kultuuriline lähedus/kaugus uuritavast maast ning see, kas teise riigi sündmused on uuritava maa välisuudistes pigem negatiivsed või positiivsed, ei ole omavahelises seoses.

Samas leidsid Galtung & Ruge, et kaugetest maadest tulevate välislugude fookus on peamiselt poliitiline või majanduslik. Sotsiaalsed ja kultuurilised teemad on reeglina kõrvale jäetud. Uurijad seletavad seda asjaoluga, et kuna kauged maad ei ole kultuuriliselt lähedased, ei tundu nende riikide ühiskondlik ja kultuuriline elu olulisena. Samas aga sarnane ajalooline taust või ühine kogemus muudavad kauged maad lähedasemaks, nt endised Suurbritannia kolooniad ikkagi pakuvad huvi nendele, kes elavad Inglismaal praegu, ja kuna Saksamaal on suur osa elanikke on Türgi on loogiline ennustada, et sündmused, mis toimuvad Türgis, äratavad tähelepanu ka Saksamaal.

Erinevate riikide meediakanalite välisuudiste põhjaliku uurimuse ja analüüsi viis läbi 1980. aastatel Stevensoni poolt juhitud uurijate meeskond. 17 erinevate maailmajagude riikide meedia analüüsi tulemusena leidsid uurijad, et rohkem tähelepanu on osutatud oma regioonile kui teistele maailmajagudele (Stevenson & Cole 1984). Nii kirjutas näiteks Venetsueela ajaleht palju rohkem teistest Ladina- Ameerika maadest kui ülejäänud maailma riikidest. Varasemad ajakirjanduse osakonna uuringud samas kinnitavad seda väidet. Nii tegi näiteks Denis Rutšëikov (2005) oma töös järelduse, et kvaliteetajalehtedes tulevad välisuudistes peale Euroopa esile ka Põhja-Ameerika (eelkõige USA), Lähis-Ida ja teatud määral ka Aasia. Eesti kvaliteetajaleht piirdub suuresti Euroopa ja USAGA. Saksa kvaliteetajaleht kirjutab palju ka Aasiast. Suurbritannia ajaleht kajastab see-eest kõiki mandreid. Kõigi väljaannete puhul on aga täheldatav tugev Euroopa-kesksus. Aafrika, Austraalia ja Okeania ning Lõuna-Ameerika on kõigi väljaannete jaoks „hall ala“ (Denis Rutšëikov 2005).

Rääkides kõige olulisematest teemadest välisuudistes, kirjutasid Stevenson & Cole (1984: 44): „Kõigis maades, regioonides, poliitilistes ja majanduslikes süsteemides tuleb üks järeldus ilmsiks: uudised on poliitika.“ Veerand kuni pool erinevate maade välisuudiseid käsitlevad kas teiste riikide sisepoliitilisi sündmusi või rahvusvahelisi suhteid. Teisel kohal on majandusuudised. Seega on võimalik väita, et nn kõvad uudised teistest maadest on ikka olulisemad kui pehmed, ning nende eesmärgiks on eelkõige lugejate informeerimine.

Stevenson & Gaddy (1984) leidsid, et kuigi arenevaid riike seostatakse rohkem „halbade uudistega“ (uudised, kus räägitakse negatiivsetest sündmustest), ei ole see nii drastiline nagu väidavad paljud meediakriitikud. Pealegi kirjutavad Stevenson ja Gaddy, et poliitiline ja ühiskondlik kord arenevates maades on ebastabiilsem, mis põhjustab seal rohkem sotsiaalseid ja poliitilisi kriise. Sama tulemuseni jõuab oma uurimuses ka Hachten (1994).

Campbell (1996) Stevensoni grupi uurimuse raames leidis, et vastupidiselt ootustele räägivad vaid umbes 25% välisuudistest negatiivsetest sündmustest. Enamik välisuudistest on kas positiivsed või neutraalsed.

Eelpoolmainitavate materjalide põhjal on võimalik teha mitu järeldust välisuudiste presentatsioonist meedias:

- Välisuudistes domineerivad sündmused mõju keskustest / suurriikidest;
- Välisuudistes domineerivad sündmused maa enda regioonist / maailmajaost;
- Välisuudistes domineerivad poliitilised ja majanduslikud sündmused;
- Välisuudised geograafiliselt ja poliitiliselt kaugematest riikidest ei käsitle sotsiaalset ja kultuurilist elu;
- Välisuudistes arenevatest riikidest on rohkem negatiivseid sündmusi, kuid mitte oluliselt;
- Välisuudiste üldine suund on pigem neutraalne kui negatiivne.

1.4 Töö uurimisküsimused ja hüpoteesid

Käesoleva uurimustöö eesmärgiks on välja selgitada, mismoodi erineb välislugude geograafiline fookus Suurbritannia ja Saksamaa ajakirjades. Ehk teisisõnu, soovin uurida, mis riikidele ja mis regioonidele pööravad erinevad väljaanded kõige rohkem tähelepanu ja mis valdkondadega seostatakse neid riike ja regioonide. Töö fookuses on Euroopa Liidu juhtivad riigid, mis mingil määral dikteerivad domineerivaid tendentse maailma informatsiooni edastamises. Samuti on huvitav uurida, mis maailmapiiirkonnad pakuvad rohkem huvi Euroopa elanikele, ning seoses milliste teemadega nendest maailmapiiirkondadest kirjutatakse trükimeedias. Samas on vaja meenutada, et nende kahe

riigi alusel siiski ei ole võimalik määratleda kogu Euroopa maailmapilti ega hinnata kogu Euroopa meedia haaret maailma kajastamisel.

Eelpoolmainitud uurimustöö probleemid aitavad omakorda välja selgitada, kas meedia poolt kujundatud maailma pilt on täielik, ehk kas Euroopa mõjukate riikide meedia edastab piisavalt informatsiooni kogu maailmast, või keskendub vaid mõnedele regioonidele. Samas uurimuse tulemuste baasil on võimalik teha järeldusi, kas Euroopa kodanikud on võimelised pakutud informatsiooni põhjal tegema olulisi valikuid, mis on seotud maailmapildi moodustamisega. Sotsiaalteadlasi peaks huvitama küsimus, mis pildi ülejäänud Euroopast ja laiemalt võttes muust maailmast saab Euroopa meediatarbija võrreldes inimestega mujal Euroopas.

Lisaks sellele on käesoleva töö uurimusobjektiks erinevate väljaannete erinevused maailmapiirkondade kajastamisel, ning selleks on oluline uurida ja analüüsida konkreetseid artikleid olulistest sündmustest välismaal, kasutatud sõnavara, üldist tonaalsust, ning meedia suhtumist kõneisikutesse. Seetõttu üritab uurimustöö autor leida vastuseid ka järgnevatele uurimisküsimustele, mis on järgnevalt liigitatud kasutatud uurimismeetodite lõikus:

Kvantitatiivne analüüs

- 1) Mille poolest erineb kahe väljaande geograafiline fookus?
- 2) Millistest maailmapiirkondadest kirjutatakse rohkem ja millistest vähem?
- 3) Millistest riikidest kirjutatakse rohkem ja millistest vähem? Millistest ei kirjutata üldse?
- 4) Milliste teemadega seoses kirjutatakse ühest või teisest regioonist? Millised teemad üldiselt on kõige kajastatavamad?
- 5) Missugune on välisuudiste tonaalsus?

Kvalitatiivne diskursusanalüüs

- 1) Millises kontekstis räägitakse konkreetsest sündmusest?
- 2) Millised on meedia poolt sündmusele ja/või selle tegelastele omistatud iseloomulikud tunnused?

3) Millised on meedias kajastatavad maailmavaatelised erisused sündmuse ja/või selle tegelaste käsitluses?

4) Kes saavad ajakirjanduses sõna seoses teemaga?

Nende küsimuste abil proovib autor välja selgitada mõlemate väljaannete suhtumist sündmusesse, ning sündmusele järgnevaid kajastamise erinevusi. Saades vastuse sellele küsimusele, on võimalik arutada ka selle üle, kas Euroopa nädalaaajalehtede ajakirjandus on erapooletu ja tasakaalustatud.

Hüpoteesid:

- Mõlemas väljaandes on välislugude peamiseks teemaks poliitika, sellele järgneb majandus;
- Kultuuriline ja ajalooline taust välisuudiste kajastamisel on väga oluline – nt Suurbritannia ajalehed kirjutavad rohkem oma endistest kolooniatest, Saksamaal kirjutatakse rohkem Türgist jne;
- Euroopa Liidu riikide seast tulevad mõlemas väljaandes esile suured ja mõjukad riigid ja konkreetsete riikide naabrid;
- Peale Euroopa tulevad esile Põhja-Ameerika (eelkõige USA), Lähis-Ida ja Aasia;
- Saksamaa poliitilises ajakirjas erinevate maailmariikide maht on suurem ja mitmekesisem, kui Suurbritannias. Selline Sellist järeldust on võimalik teha ajaloolise ja kultuurilise tausta järgi, kuna sakslased on mingil määral aktiivsemad Euroopa Liidu kodanikud ning nende huvi erinevate maade vastu on suurem kui inglasklastel;
- Mõlema väljaande valitud konkreetsete sündmuste kajastamine on tasakaalustatud ja erapooletu;
- Kõigi väljaannete välisuudised on pigem negatiivsed kui positiivsed, ülekaalus on neutraalsed välisuudised.

2. Uurimismaterjal ja metoodika

2.1. Uurimisobjekt

Antud töö analüüsib kahe juhtiva Euroopa riigi poliitilist ajakirja, mis on ühtlasi vastavate riikide ühed loetavamad ja mõjukamad väljaanded – Suurbritannias The Observer ja Saksamaal Der Spiegel.

Need ajakirjad ilmuvad kord nädalas, ning kajastavad kõige olulisemaid sündmusi, mis toimusid riigis ja maailmas eelneva nädala jooksul. Seega on nende ajalehtede valik hea alus võrdlemiseks. Mõlemas ajakirjas on eraldi välja toodud välisuudiste rubriik, oluline on aga märkida, et välislugude arv ja maht on nendes ajakirjades erinev. Seda mõjutab ka ajakirjade formaadi ja sisu erinevused, sest kuna Der Spiegel on „kõige olulisem informatiiv-poliitiline ajakiri Saksamaal ja Euroopas kõige suurema tiraažiga” (~1,1 mln eksemplari iga nädal), mille formaadiks on tabloid, siis The Observer omab formaati berliner, ning näeb välja pigem kui ajaleht, mitte ajakiri. Samas aga nimetab ennast The Observer Magazine’iks, ning täidab olulist rolli Suurbritannia poliitilises elus. Selle tiraaž on kaks korda väiksem kui Der Spiegel’il, kuigi selle loetavus on peaaegu sama (5,5 mln lugejat). See võib olla seotud sellega, et The Observeri levi on laiem inglise keele tõttu. Uudised ja arvamused riikidest, kus ametlik keel on inglise keel (siinkohal peab Hachten silmas eelkõige USA ja Suurbritannia meediakanaleid), jõuavad lihtsamini erinevatele auditooriumile, kuna see on arusaadavam üle maailma, mitte vaid ühes konkreetses riigis.

Need ja auditooriumi sihtrühmade erinevused tingivad välisuudiste mahu ebavõrdsust, ning seega tuleb ajalehti erinevate kategooriate lõikes võrrelda pigem protsentuaalselt kui arvuliselt.

Nende väljaannete valik on põhinenud ka sellel, et nii The Observer kui Der Spiegel on oma riikide kõige tüüpilisemad poliitilised nädalaajakirjad, mis salvestavad kultuurilisi ja ajaloolisi ajakirjanduslikke traditsioone. Kindlasti ei saa hinnata nende mõju auditooriumile, kuid nende sisu järgi küll on võimalik teha üldisemaid järeldusi kogu riigi meediakultuurist ning jälgida Euroopa elanike huvi meedias kajastatud teemade vastu.

2.2 Kvantitatiivne kontentanalüüs

Antud bakalaureusetöö eesmärk on kontentanalüüsi, täpsemalt tekstianalüüsi, kasutades teada saada, millistest maailmapiirkondadest ja mis kontekstis kirjutatakse Euroopa poliitilistes nädalaajakirjades. Tekstianalüüs võimaldas saada kvantitatiivseid andmeid, mis annavad ülevaate kasutatud allikatest. Seega tekstianalüüsiks on moodustatud kodeerimisjuhend, ning töö uurimusmeetodiks on kontentanalüüs, kus analüüsiühikuks on üks lugu.

Kontentanalüüs on uurimistehnika, mis põhineb millegi hulga (nt negatiivsed hinnangud kellesegi, konfliktide esinemise sagedus vms) mõõtmisel representatiivse valimi abil. Kontentanalüüsi defineeritakse kui metodoloogiat, mille abil uurija paneb paika kirjapandud, räägitud või avaldatud suhtlemise manifestse sisu, ning mille kasutamise eeliseks on see, et see võimaldab suurte tekstimassiivide mitmekülgset analüüsi ning annab võimaluse näha erinevate teemade kasutamise sagedust ning nende omavahelisi seoseid (Berger 1998).

R. D. Wimmer ja J. R. Dominick (1991) toovad välja veel mitmed kontentanalüüsi definitsioonid, viidates erinevatele autoritele. Näiteks M. H. Walizer ja P. L. Wienir on kõnealust uurimismeetodit selgitanud kui «süsteemset protseduuri, mis võimaldab uurida igasuguse salvestatud informatsiooni sisu» ja F. N. Kerlinger kui «meetodit, millega saab uurida ja analüüsida kommunikatsiooni süsteemselt, objektiivselt ja kvantitatiivselt, et mõõta erinevusi». (Wimmer & Dominick, 1991) Massikommunikatsioonis kasutatakse kontentanalüüsi teabevahendite kindlate aspektide ja nende mõju uurimiseks, kusjuures lähtutakse eeldusest, et kommunikatsiooni sisu kätkeb endas kahesugust infot: esiteks sisu enda kohta ja teiseks teiste nähtuste kohta. (Lauk, 1995)

Wimmer ja Dominick (1991) pakuvad välja ka selgituse, miks just sisu- ehk kontentanalüüs on massimeedia uurimises laialt kasutatav: see võimaldab saada vastuseid võimalikult erinevatele küsimustele, mis massimeediat käsitledes esile võivad kerkida. Samuti laseb kontentanalüüs hinnata meediatekste kvantitatiivsete kriteeriumite järgi, mis annavad uurijatele konkreetseid ja võrreldavaid andmeid. (Wimmer & Dominic, 1991)

Erinevatest aspektidest, mida kontentanalüüsi kasutades on tekstides võimalik vaadelda ja analüüsida, valisin uurimisaluseks küsimuseks tekstis kajastatud riigid ja kasutasin tekstide uurimiseks nende kajastamise analüüsi. Selline analüüs laseb heita pilku nendele maailmapiirkondadele, mille ajakirja toimetajad on valinud lugejatele informatsiooni edastamiseks ehk mis moodustavad meedia poolt koostatud rahvusvahelist sotsiaalset ruumi. Antud analüüsi

eesmärgiks on selgitada välja, millised maailmapiiirkonnad on meedias rohkem või vähem esindatud ning milliste teemadega seoses räägitakse ühest või teisest regioonist. Samuti annab see meetod mõningase ülevaate ka vaadeldava väljaande eelistustest.

Ainult väga vähestel juhtudel on võimalik analüüsida kogu materjali, mis antud teema kontekstis on oluline ja kättesaadav. Seetõttu käesolevalt on kontentanalüüsi valimi koostamisel kasutatud Stevensoni meetodit (1984, 1996). Selle meetodi järgi on analüüsiks võetud mõlema ajakirja iga teise kuu üks väljaanne, mille ilmumise kuupäev katab üht ja sama nädalat (jaanuar – 1.nädal; märts – 2.nädal jne). Samuti on analüüsimiseks võetud artiklid, mis kajastavad olulisi sündmusi maailmas (nt Haiiti maavärisemine), kuid ei sisene baasvalimisesse. Selline valim on käesolevaks uurimustööks optimaalne, sest ühelt poolt on tagatud järjepidevuse nõue, teiselt poolt kajastub selles uurimuses suhteliselt pikk periood (jaanuar 2010.a. kuni november 2010.a.). Artiklite kvalitatiivseks analüüsiks kasutati kriitilist diskursusanalüüsi, mis on kombineeritud nii Norman Fairclough'i kui Teun A. van Dijk'i uurimismudelite elementidest. Diskursusanalüüs on teksti ja kõne uurimine kontekstis. Diskursusanalüüsi kasutajat huvitab nii tekst kui sellest väljaspool olev – analüüsitakse öeldut, konstrueeritakse mitteöeldut. Kesksel kohal on teksti lingvistiliste omaduste sotsiaalsed funktsioonid. (Kalmus 2009).

Kodeerimisse läksid lood välisuudiste rubriigist (World ja Ausland), milles on selge rahvusvaheline element. Kodeerimisel on kasutatud ainult lehtede põhiosasid, jättes kõrvale ajalehelisad (näiteks The Observeri lisa Street Observer), samuti ka spordi- ja kultuurileheküljed. Kvantitatiivse analüüs artiklite maht on 140. Kuna The Observer'i ja Der Spiegel'i ilmumispäevad on erinevad (pühapäev ja esmaspäev vastavalt) said kokkuvõttes kodeeritud järgmise 19 päeva artiklid välisuudiste rubriikidest:

03.jaanuar.2010 – The Observer

04.jaanuar.2010 – Der Spiegel

17.jaanuar.2010 - The Observer

18.jaanuar.2010 - Der Spiegel

14.märts.2010 - The Observer

15.märts.2010 - Der Spiegel

11.aprill.2010 - The Observer
18.aprill.2010 - The Observer
19.aprill.2010 - Der Spiegel
16.mai.2010 - The Observer
17.mai.2010 - Der Spiegel
31.mai.2010 - Der Spiegel
25.juuli.2010 - The Observer
26.juuli.2010 - Der Spiegel
05.september.2010 - The Observer
06.september.2010 - Der Spiegel
14.november.2010 - The Observer
15.november.2010 - Der Spiegel
29.november.2010 - Der Spiegel

2.3. Kriitiline diskursusanalüüs

Uurimustöös kasutatakse kombineeritult kvantitatiivset kontentanalüüsi meetodit ning teksti kvalitatiivset sisuanalüüsi, seal hulgas ka sündmuste toimumise konteksti analüüsi. Viimane lubab analüüsida sündmuste poliitilist ja sotsiaalset konteksti ning võimaldab keskenduda meediatekstidele ning vahenditele, mida kasutatakse selle edastamiseks.

Kombineeritud meetodi tugevaks küljeks on kindlasti selle rakenduslikkus ning käesolevas uuringus kasutatakse kvalitatiivset meetodit kvantitatiivsete andmete selgitamiseks ja täpsustamiseks. Antud lähenemise järgi kvalitatiivse analüüsi korral ei ole tegemist eraldiseisva uurimusega, vaid selle asemel on kvalitatiivse analüüsi valim tuletatud kvantitatiivse analüüsi samadest algandmetest. Samuti kvalitatiivse analüüsi üldkategoriate loomiseks kasutati kvantitatiivsest analüüsist saadud teadmisi, seal hulgas ka kõige kajastatavamad maad erinevates maailmapiiirkondades. Seega

soodustab kvalitatiivne analüüs kvantitatiivses analüüsis ilmnunud olulisemate tendentside põhjalikumalt selgitada.

Vajab meenutamist ka see, et nii kvantitatiivne kontentanalüüs kui kvalitatiivne kriitiline diskursusanalüüs on viidud läbi paralleelselt. Uuringu esimeses osas kasutatakse kvantitatiivset uurimusmeetodit, mis on laialt kasutatav mitte ainult ajakirjanduslikkudes uuringutes, vaid üldiselt sotsiaalteaduslikkudes distsipliinides. Tartu Ülikooli Prof. Veronika Kalmus (2009) defineerib seda kui uurimistehnikat kommunikatsiooni sisu objektiivseks, süstemaatiliseks ja kvantitatiivseks kirjeldamiseks. Kvantitatiivne kontentanalüüs võimaldab saada statistilisi tulemusi, mis peegeldavad massikommunikatsiooni reaalsust võimalikult objektiivselt (McQuail 2000:294). Üldiselt on võimalik öelda, et selle meetodi rakendamiseks peab uurija eelkõige selgelt sõnastama, mida soovitakse täpselt uurida ning millises vormis tulemusi tahetakse saada. Teiseks antud meetodi kasutamise raskuseks on kriitika kategooriate valiku ja analüüsi subjektiivsuse probleem.

Uurimuse teises osas kasutatakse vastavalt kvalitatiivse kontentanalüüsi meetodit, mida mõned autorid nimetavad ka sisuanalüüsiks. Üks sisuanalüüsi staadiumitest on „seletus”, mis hõlmab materjali seletamist, tõlgendamist ja kokkuvõtete tegemist (Mayring 1998, Titscher 2000: 62 kaudu). Analüüsiks on vaja määrata materjali, millele järgneb kitsas konteksti analüüs (lihtne teksti analüüs) ning lai konteksti analüüs (sisaldab ka infot olukorra ja tegelaste kohta). Pärast tuleb tekstide ja sündmuste struktureerimine, mille eesmärgiks on välja selgitada konkreetse materjali struktuur. Tekst võib olla struktureeritud vormi ja sisu poolest (Mayring 1998, Titscher 2000: 64 kaudu). Tavaliselt tekste süstematiseeritakse, kasutades teatavaid märksõnu ehk koode, mille kaudu on võimalik koostada süsteemi.

Käesolevas töös kombineeritakse kvalitatiivse sisuanalüüsi elemente diskursuseanalüüsi meetodiga, Mayring’u definitsiooni järgi tegemist samuti uuritavas materjalis süvastruktuuride analüüsimise meetodiga. Käesolevalt olen diskursuseid defineerinud lähtuvalt kahest autorist – Teun van Dijk ning Norman Fairclough’ lähenemisest. Tuginedes van Dijk’i diskursuse definitsioonile (1997) on käesolevas töös keskendunud kolme erineva tasandi analüüsimisele: 1. keelekasutus, 2. uskumuste kommunikatsioon ning 3. interaktsioon sotsiaalsetes situatsioonides. Fairclough on oma raamatus (1999: 59) kirjeldanud kriitilise diskursuse analüüsi raamistikku järgmiselt: teooria keskel on diskursus mõõtmise - kommunikatiivne sündmus - individuaalne keelekasutus (ajaleht artikkel,

filmi-, intervjuud, või poliitiline avaldus) ja nn diskursuse konfiguratsioonid (kõigi diskursused, mida kasutatakse mis tahes sotsiaalseks moodustamiseks või sotsiaalvaldkonnas). Niimoodi keelelise analüüsi jaoks tuleb arvesse võtta järgmised omadused: (1) teksti (kõne, keel, visuaalne pilt või kombinatsioon), (2) diskursiivne praktika (tootmisprotsess ja ettekujutus tekstides) (3) sotsiaalseid tavad ja kombed. (Fairglough 1999).

Kvalitatiivsete uuringute kohta täpsem ülevaade on esitatud Meri-Liis Laheranna raamatus (2008), mille järgi kvalitatiivseid uuringuid kritiseeritakse peamiselt nende poolt pakutud seletuste vähesuse ja valiidsuse tõttu. Peamiselt viidatakse Denzin ja Lincolnile (2005), kes väidavad, et positivistliku suunitlusega autorid peavad kvalitatiivseid lähenemisviise sageli ebateadlikuks ja ülemäära subjektiivseks ning kogevad seda rünnakuna teadusliku meetodi vastu (Denzin & Lincoln 2005, Laherandu 2008:47 kaudu). Käesolevas töös on kasutatud kombineeritud kvantitatiivset kontentanalüüsi kombineeritud kvalitatiivse sisuanalüüsiga.

2.4. Kategooriate süsteem ja kodeerimisjuhend

Kvantitatiivse kontentanalüüsi kodeerimiskategooriad on töötatud välja Stevensoni (1984, 1996) uurimuse põhjal, kuid mõned nendest on asendatud oma uurimuse täiendamiseks. Tegemist on induktiivse ja deduktiivse kategooriate loomise meetodite kombinatsiooniga. Philipp Mayring meetodi kirjelduse (2000; 2007 :34) järgi eksisteerib induktiivne ja deduktiivne lähenemine. Esimesel juhul kategooria arenemiseks lähtutakse teksti või sõnalisi materjalidest (kategooria määratlemine, abstraktne tasand). Teisel juhul kasutatakse kategooria määratlemiseks põhjalikult määratletud mõisted, mis põhinevad teooriale (Mayring 2007:34). Kasutades induktiivse ja deduktiivse loogika kombinatsiooni, oli valitud uudised, mis seostuvad uuringuküsimustega seotud alaküsimuse ja teemaga.

Antud uurimuse puhul kasutati järgmised põhilised kodeerimiskategooriad:

- Loo üldised andmed: väljaanne, kus lugu avaldati (The Observer või Der Spiegel), kuupäev ja loo pealkiri.
- Loo suurus ja paigutus: loo suhteline maht (mitu lehekülge või mis osa ühest leheküljest), tähemärgid koos tühikutega, ning koht rubriigis (kas esimene või viimane lugu, kas alateemas või

üldises osas). Võrreldes erinevaid ajalehti tuleb arvestada, et lehtede formaat on erinev, ning seega kõige olulisema kriteeriumina on tähemärkide arv.

- Riigi osatähtsus loos. Esimeseks riigiks on see, mis on uudises olulisem subjekt. Teiseks ja kolmandaks mainitakse riiki siis, kui ta esines rohkem, kui lihtsalt näide pikas loetelus, teisisõnu omas loo seisukohalt eraldiseisva subjekti staatuse. Kui uudises on tegemist kahe riigi omavaheliste suhetega, nt läbirääkimised, sõjaline tegevus jmt, peamise osakaaluga subjektideks loetakse see riik, millest artiklis räägitakse rohkem, mida meenutakse esimesena artikli pealkirjas või mille tähtsus poliitilises maailmas on olulisem (nt paaris USA ja Nigeeria esimeseks läheb USA) .

- Uudissündmuse modaalsus (negatiivne, positiivne, neutraalne). Uudise modaalsus tähendab uudise aluseks olnud sündmuse omadusi. Positiivsed sündmused on näiteks kultuurilised sündmused, pidustused, olukorra paranemised, teated majandustõusust jne. Negatiivsed sündmused on näiteks poliitilised konfliktid, katastroofid, sõjad jne, ehk kõik see, mis võib tekitada negatiivset mainet riigist, millest räägitakse.

- Loo teema. Et saada ülevaadet sellest, millega seostatakse ühte või teist riiki, jaotas

töö autor lugude võimalikud teemad erinevates valdkondades:

1 Poliitika, ideoloogia

1.1 Sisepoliitika (muutused ja uuendused riigi poliitilises süsteemis ja seadustes, sisepoliitika olukorra muutumine, kodusõjad)

1.2 Välispoliitika (rahvusvahelised suhted, diplomaatia, sõjandus, tolliga seotud probleemid ja sündmused)

2 Kultuur (kultuurisündmused, kombeid-tavasid, festivalid, riigipeod)

3 Ajalugu (ekskurss ajalosse, seosed ajalooliste sündmustega, ajaloolised tähtpäevad)

4 Meedia (televisioon, Internet, raadio, skandaalid meedias)

5 Kunst (kino, muusika, teater, muuseumid, raamatud ja teised kunstilised teosed, uuendused ja muutused selles sfääris)

6 Religioon (religioossed tegelased, tegevus, peod, kombeid, erinevused ja muutused)

7 Haridus, teadus (hariduseühingud, kooli- ja ülikoolisüsteemid, nende muutused ja uuendused, teaduskeskuste tegevus, avastused, teaduslikud konverentsid, debatid)

8 Keskkond, loodus (loodusnähtused, flora ja fauna, keskkonna probleemid, saastumine, kliima ja selle muutused)

9 Sotsiaalsfäär, heaolu (töö võimalused, töötud, elamistingimused, inimeste rahuldus nendega, tavaliste inimeste elu)

10 Tervis (haigused, tervisepoliitika, epideemiad, infektsioonid, haiglad ja arstid)

11 Majandus (organisatsioonid ja majandusühendused, põllumajandus, majanduspoliitika, energeetika)

11.1 Majanduskriis (põhjused ja põhjendused, tingimused, tulemused)

11.2 Rahandus (pangad, väline võlg, üleminek eurole)

12 Immigrandid, vähemusgrupid, rahvusrühmade vahelised suhted (kodakontsus, konverentsid ja koosolekud, pagulased, poliitiline varjupaik)

13 Kuritegevus (politsei ja sisekaitseministeeriumi uurimised, kohus, põhjused, karistus)

14 Õnnetus

14.1 Katastroof (looduse poolt põhjustatud)

14.2 Sõjaline tegevus (inimeste poolt põhjustatud – terrorism, sõjategevus)

14.3 Muu inimtekkeline (organisatsioonide poolt põhjustatud – vee reostamine, radioaktiivne saastumine)

15 Sport, turism, hobid (human interest)

16 Inimtegevus, isiklikud suhted, eraelu, isikuomadused (tuntud inimeste eraelu, psühholoogilised uuringud ja küsitlused)

Kõrvalteema on eristatud eraldi, ning selle määratlemiseks on kasutatud samu kodeerimiskategooriad.

- Kõneisikud ja tegelased: need inimesed, kellest räägitakse/kes räägivad artiklites, nende tuntus maailmas (piirkondlik, üleriigiline ja globaalne) ning nende päritolu riik (kuna teadlased või valdkonna eksperdid ühest riigist võivad kommentaari anda sündmusest, mis võtab kohta hoopis teises maailma piirkonnas). Piirkondlik tuntus on kõneisikul/tegelasel on siis, kui ta sai seda tuntust ühe konkreetse sündmusega seoses ühes konkreetses regioonis (nt kangelane-tuletõrjuja, kes päästis kümme inimest Lõuna-Ameerika väikeses linnas); üleriigiline tuntus on kõneisikul/tegelasel, kelle mõju riigile, kust ta pärit on või millest ta räägib, on tõesti oluline, kuid ta ei ole hästi teatud ülejäänud maailmas (nt ühe konkreetse riigi tervisehoiu minister või juhtiva riigi ülikooli teadlane ja professor, kelle arvamus on oluline ja väärtuslik selles konkreetses riigis); globaalne tuntus on inimesel, kelle nimi, tegevus või amet on tuntud üle maailma (nt poliitilised, kultuurilised ja religioossed tegelased).
- Loo lisad: fotod, skeemid, graafikud jms, mis kuuluvad lugudesse, nende arv ja osakaal. Samas fotode ja piltide sisu ei analüüsita.

Peamiseks uurimisobjektiks said artiklites kajastatud riigid ning teemad, milliste seoses nendest kirjutatakse.

3. Uurimistulemused

3.1. Kvantitatiivne analüüs

Vaadeldava perioodi jooksul avaldasid kaks väljaannet kokku 140 lugu välisuudiste rubriigis, millistest 80 olid Der Spiegel'is ning 60 The Observer'is.

Seda saab seletada eelkõige sellega, et The Observer on suhteliselt väiksem lehekülgede arvu poolest ja kõikide rubriikide lugude arv lehes peaks olema palju väiksem. Samas kuigi The Observer'i lugude maht on väiksem, on võimalik öelda, et tähemärkide koos tühikutega keskmine arv ühe väljaanne jaoks on enam vähem sarnane, ning põhilised erinevused tingitud ajakirjade formaadist.

Tabel 1. Välislugude ja tähemärkide arv väljaannete lõikes

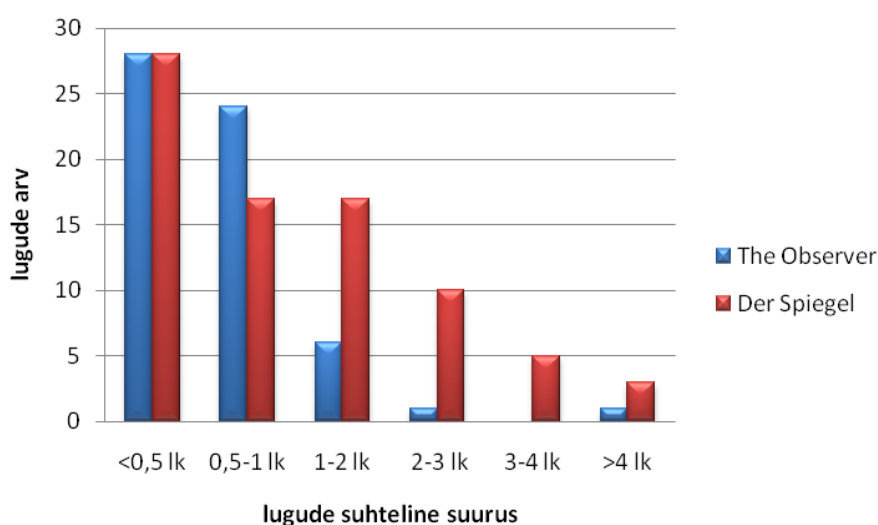
	Analüüsitud lugude arv	Keskmine välislugude arv numbril kohta	Keskmine tähemärkide arv numbril kohta
Der Spiegel	80	13	6442
The Observer	60	10	5519
Kokku	140		

Seega on võimalik väita, et protsentuaalselt on mõlemal väljaandel põhimõtteliselt sarnane välislugude arv ühe numbril kohta. Samas The Observer'i formaat on peaaegu kahekordselt suurem kui Der Spiegel'il, ning seetõttu sageli Der Spiegel'i kõige suuremad lood mahu poolest The Observer'i keskmise suurusega lugudega.

Erinevad lood on väljaandes erineva tähtsusega ja seda rõhutatakse eelkõige graafiliselt (loo suurus, piltide, graafikute, lisalugude kasutamine, paiknemine külje peal). Seega on oluline teada, mis laadi välislugudega tegemist on.

3.1.1 Välisuudiste suurus

Loo suurus on üks olulisematest teguritest loo tähtsuse määratlemiseks. Kuna Der Spiegel'is ja The Observer'is formaat on erinev, uurimuseks on võetud suhteline loo suurus lehekülgede kaupa. Sama põhjuse tõttu need andmed on suhteliselt subjektiivsed.

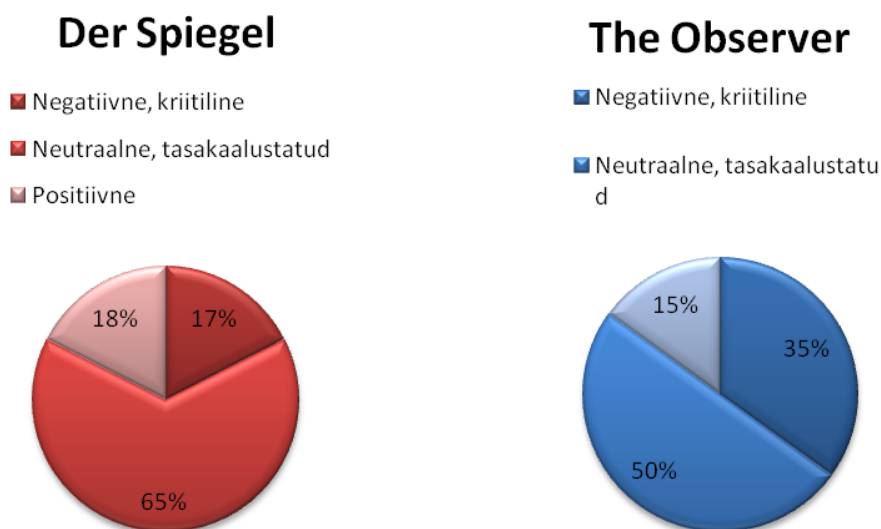
Joonis 1. Välislugude suhteline suurus väljaannete lõikes

Seega on võimalik teha järeldust, et Der Spiegel'is on nende lugude arv, mis paiknevad rohkem kui kahel leheküljel suurem. Samas see ei mõjuta eriti üldist välisuudiste mahtu, kuna tähe märkide keskmine arv ühe väljaanne numbri kohta ei eristu järsult (vt. Tabel 1.). Loo suurus tähendab kõigepealt selle tähtsust ehk olulisemate lugude maht on suurem. Mõlemas väljaandes on kõige rohkem neid artikleid, mis on väiksemad kui üks lehekülg. Samas Der Spiegel'is on kolm lugu, mille suurus on rohkem kui neli lehekülge, kuid The Observer'is on vaid üks selline lugu.

Rääkides teistest graafilistest lisadest on võimalik väita, et vaid üksikud lood mõlemates väljaannetes ei oma visuaalset pilti illustreerimiseks. Keskmine fotode ja graafikute arv ühe loo jaoks on üks kuni kaks, maksimaalne illustratsioonide arv on 8 The Observer'is ja 13 Der Spiegel'is. Samas keskmine illustratsioonide suurus ei ületa ruumi poolest enam kui pool lehekülge.

3.1.2 Välislugude tonaalsus

Et teada saada, kui palju kirjutavad erinevad väljaanded positiivsetest ja negatiivsetest sündmustest, jagati kõik välislood kolme kategooriasse. Üldine tendents on sama mõlema ajalehe puhul – domineerivad neutraalsed uudised.

Joonis 2. Lugude modaalsus

Der Spiegel'is positiivsete ja negatiivsete uudiste maht on tasakaalus, ning neutraalsete lugude maht on veidi väiksem kui kolm veerandit kogu lugude mahust. Seega on võimalik väita, et Saksamaal meedia kultuur eelistab objektiivset ja erapooletult uudiste kajastamist võrreldes Suurbritannia nädalaaajalehtedega.

Riikide puhul jaotub tonaalsus järgmiselt: enamikul juhtudel negatiivse tonaalsusega artiklites räägitakse Lähis-Ida riikidest, ning põhilisteks teemadeks on relvastatud konfliktid, poliitiline ebastabiilsus ja sisepoliitika. Harvem on artiklite teemaks religioon ja sotsiaalsfäär.

Positiivse tonaalsusega lood on peamiselt Euroopa riikidest. Üllatuseks on see, et Aafrika piirkonnast räägitakse ka positiivselt: umbes 30% positiivse tonaalsusega lugudest on just Aafrika riikidest. Teemad positiivse tonaalsusega on samuti päris erinevad: esimesel kohal on välispoliitika ja kokkulepped, sotsiaalsfäär ja erinevad majanduslikud valdkonnad. Samuti positiivselt räägitakse kultuurist, keskkonnast ja turismist.

Samuti domineerivad The Observer'is neutraalsed uudised. Negatiivne ja kriitiline modaalsus on samas päris populaarne Suurbritannia ajakirjas. Positiivse modaalsusega lugusid esineb võrdlemisi harva. Samas võrreldes Der Spiegel'iga on võimalik öelda, et neutraalsete uudiste maht The Observer'is on väiksem, ning seal on rohkem neid lugusid, mille tonaalsus on eristatud. Lisaks sellele The Observer'i näitel saame teha järeldust sellest, et välisuudiste rubriigis kirjutatakse rohkem uudiseid negatiivse tonaalsusega kui positiivse tonaalsusega. Negatiivse tonaalsusega lood räägivad samuti nagu Der Spiegel'is Lähis-Idast. Teemad on ka sarnased: sõjaline tegevus ning sise- ja välispoliitika selles maailmapiiirkonnas. Samas aga umbes üks kolmandik negatiivse tonaalsusega lugudest tegutsevad Euroopa riikidega (peamiselt Prantsusmaa ja Saksamaa). Siin teemadeks on sotsiaalsfäär, haridus ja tervis.

Euroopast kirjutatakse ka kõige rohkem positiivse tonaalsusega lugusid. Arutletud teemad on samas sotisfäär, tervis ja riikide sisepoliitika. Positiivselt räägitakse ka kunstist, majandusest ja immigrantidest.

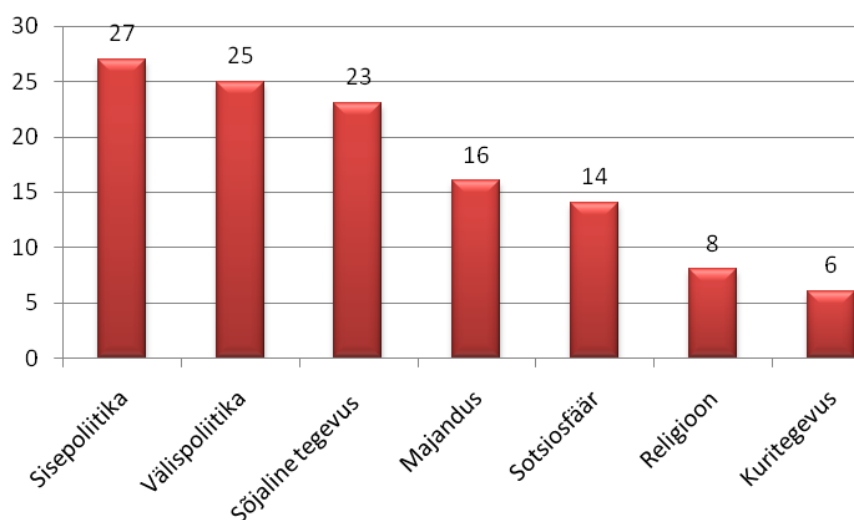
Sellest, et üldised tendentsid välislugude modaalsuse mõttes on mõlemas ajakirjas samad, võib järeldada, et ajakirjanduskultuur ei erine väga palju riigiti – meedia eelistab esitada pigem neutraalsed ja negatiivsed uudiseid.

3.1.3 Välislugude põhiteemad

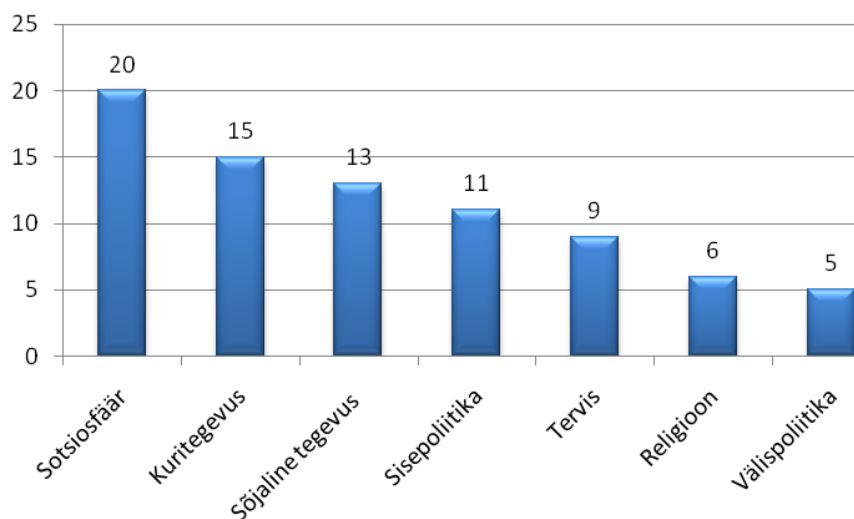
See, et välislugusid sai jaotatud kolme kategooriasse sündmuse modaalsuse järgi, ei anna veel pilti sellest, millest kirjutatakse nendes lugudes. Eelmises peatükis on antud üldine ülevaade teemadest ja regioonidest, kuigi uurimustöö küsimused nõuavad detailsemat uuringut. Nendele peaks vastama välislugude peamiste teemade analüüs.

Selgub, et üldised tendentsid on mõlemate väljaande puhul ei ole samad. Der Spiegel'is kõige rohkem kirjutatakse välislugudes poliitikast – kõigi lehtede teemades domineerivad selgelt rahvusvaheline ja sisepoliitika (vt. joonis 3.). Sõjaline tegevus on samas kuulub mingil määral välispoliitika teemade sekka ning see ongi kolmas kõige populaarsem teema Saksa poliitilises nädalaajakirjas. Üldiselt on võimalik öelda, et umbes üks kolmandik kõikidest lugudest ongi seotud poliitikaga (vt joonis 6.). Samas artiklid, mis kajastavad majandust, moodustavad vaid 10%

kõikidest vaadeldava perioodi lugudest, mille järgi on võimalik väita, et majandus ei ole kõige populaarsemaks teemaks, mida eelistati. Sotsiaalsfäär teistes maades samal ajal pakub huvi saksa auditooriumile, ning selle maht on peaaegu sama suur kui majandusteemadel. Religiooniteemalised artiklid moodustavad umbes 5 protsenti kõigist lugudest ning kuritegevus on seitsmes teema, mida kajastatakse poliitilistest ajakirjas hästi palju.

Joonis 3. Der Spiegel'i populaarsemad põhiteemad

Joonis 4. The Observer'i populaarsemad põhiteemad

The Observer'is pilt on erinev – kõige populaarsem teema on sotsiaalelu, kuhu kuuluvad peamiselt elutingimused, nende muutused jms, ning tööhõivamise probleemid. Selle maht on umbes veerand kõigist lugudest (vt. joonis 6.). Teisel kohal on kuritegevused, ning nende uudiste maht on enam vähem sarnane teemadega, mis käsitlevad sõjalist tegevust ning teiste maade sisepoliitikat. Samas siin on võimalik näha huvitavat tendentsi – kuigi teiste riikide sisepoliitika äratav huvi suurbritannia auditooriumil, välispoliitiliste teemad moodustavad natuke vähem, kui 5%, mis on selles olukorras suhteliselt väike arv.

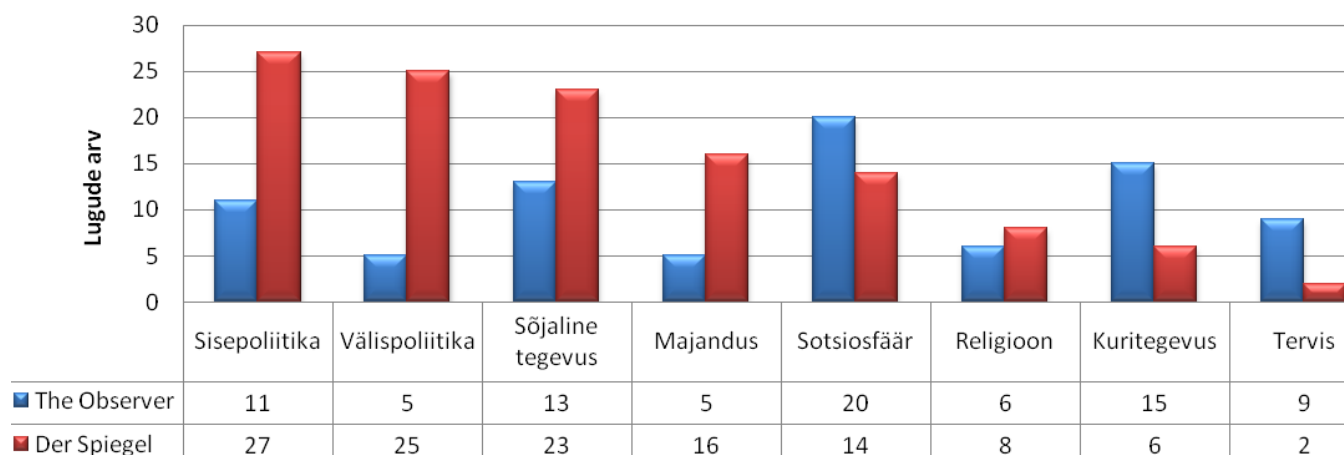
Veel üks tähelepanuväärne tulemus on see, et The Observer'is kirjutatakse hästi palju tervisega seotud uudiseid, kuigi Saksamaal see teema üldse ei kuulu kõige populaarsemate teemade hulka. Samas kirjutatakse religioonist kirjutakse sama palju kui välispoliitikast – 5% artiklitest on seotud just religiooniga, mis on mingil määral imelik, kuna Suurbritannia ajalooline taust ei eelista niisugust tulemust.

Tegu on kvaliteetväljaannetega, mis oma riigis ongi tuntud kui sise- ja välispoliitikat laialdaselt kajastav ajaleht. Võrreldes Der Spiegel'iga kirjutab The Observer vähem poliitikast laias mõttes, mis võib tuleneda üldisest suuremast suunitlusest kergematele teemadele Suurbritannia ajalehe puhul. Samas huvi teiste riikide sotsiaalteemade vastu on tõesti suur, mis võib olla seotud ka ajalooliste ja poliitiliste tingimustega, seal hulgas ka suur immigrantide arv Suurbritannias.

Kokkuvõtlikult on võimalik rõhutada, et välislugude teemad Suurbritannias ja Saksamaal eristuvad päris järsult, mida on võimalik seletada meediakultuuriliste erinevustega, ning kahe riigi auditooriumi huvidega. Joonisel 6 on selgelt nähtav, kui suur on vahe Der Spiegel'i ja The Observer'i poliitiliste teemade kajastamises.

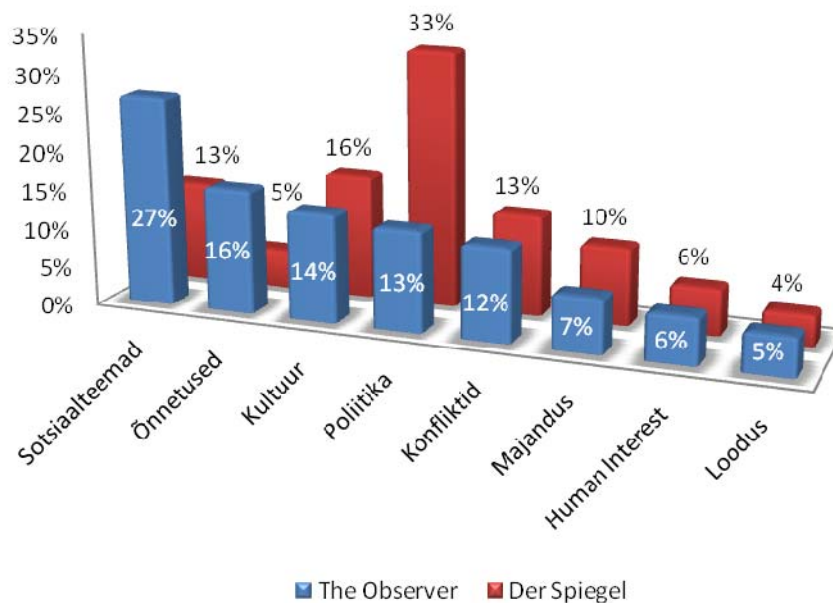
Sellest graafikust on võimalik teha järeldust, et Suurbritannia nädalaväljaanne fookuses on pigem „pehmed” uudised ning konfliktised situatsioonid (kuritegevuse teemaga artiklite maht on suhteliselt suur võrreldes poliitilistele teemadele suunatud lugudega). Samas The Observer'is sõjaline tegevus teistel maailmapiiirkondadel on kajastatud paremini, kui näiteks majanduslikud või poliitilised teemad.

Joonise 5 järgi on võimalik ka väita, et Saksa nädalajakiri on suunatud tõsisemale teemale, ning selle peamiseks eesmärgiks on infomeerida välisuudiste rubriigi kaudu just poliitilisest situatsioonist maailmas. Human internet teistest maailmaperiirkondadest ei ole selle väljaande jaoks kõige olulisem ja kajastatavamaks teemaks. Samas on võimalik täpsustada, et Der Spiegel'i fookus vastab paremini uurimustöö hüpoteesile, et poliitika ja majandus on kõige sagedamini leitud teemad nädalajakirjade välisrubriigis.

Joonis 5. Mõlemate väljaannete populaarsemad teemad

On oluline meeles pidada, et kolm viimast graafikut käsitlevad mitte vaid uudislugude põhiteemasid, kuid ka sisaldavad informatsiooni kõrvalteemadest, kuna nende jaotus on tavaliselt liiga keeruline (näiteks rääkides sisepoliitikast on oluline määratleda selle fookusi, või välispoliitiliste kokkulepe hõlmamise kajastamine nõuab täpsustamist, milles valdkonnas see kokkulepe on tehtud jne).

Joonis 6. Välisluugude valdkonnad kolmes väljaandes

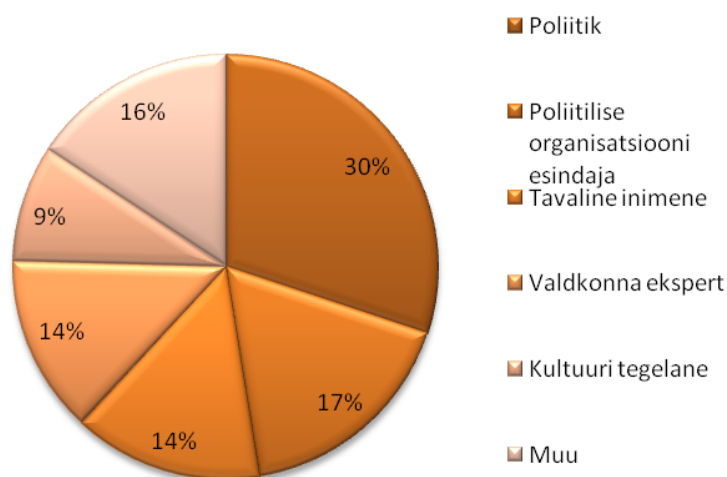
Üldiselt võib järeldada, et mõlemad väljaanded kajastavad välisriikidest kirjutades erisuguseid valdkondi. Nad annavad seega üsna mitmekesist pilti välisilmast – välislood ei koosne vaid teadetest järjekordsest konfliktist ja õnnetustest, vaid haaravad ka sotsiaalseid teemasid nagu religioon, tervis ja keskkond. Seega on võimalik ka öelda, et kahe vaadeldud nädalaajakirjade maailmapilti ja sotsiaalse ruumi konstrueerimine toimub rikkalikult, ning hõlmab peaaegu kõik eluvaldkonnad ühel või teisel määral.

3.1.4 Välisuudiste allikad

Kvaliteetajakirjad pälvisid seda nimetust just oma uudisväärtuse abil, ning uudisväärtused allikad on kindlasti need inimesed, kelle sõnad ja tegevused mängivad olulist rolli nendest sündmustest, mis toimuvad maailmas, ehk siis nad teavad nendest sündmustest otseselt, mitte kellelgi käest. Seetõttu ajakirjade kõneisikkude ja tegelaste uurimine on samuti väga oluline sotsiaalse reaalsuse konstrueerimiseks, kuna informatsioon, mida edastatakse välismaast peab olema tõsine ja informatsiooniväärne.

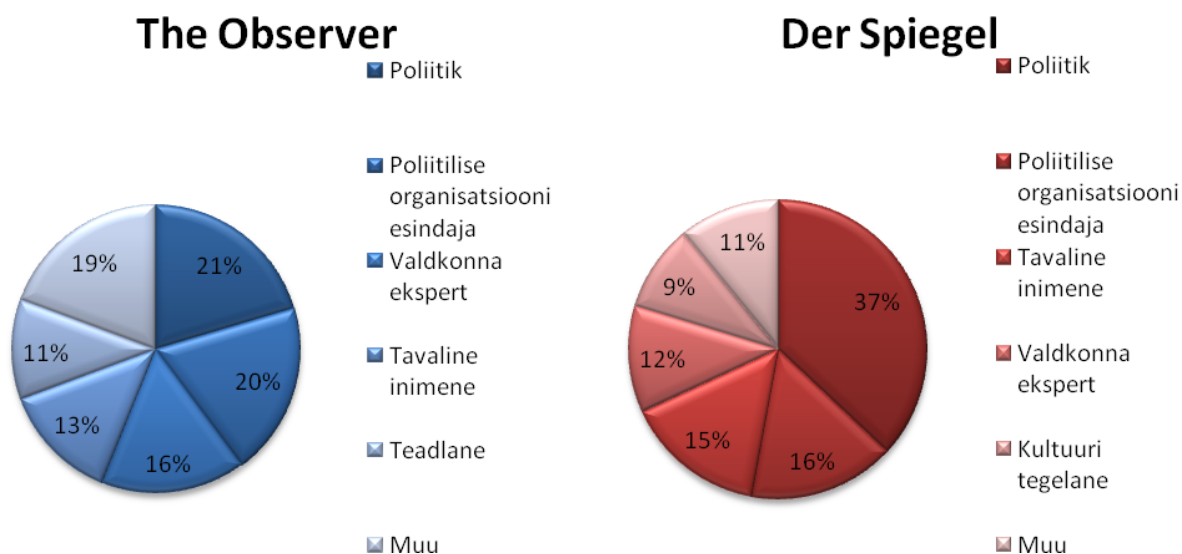
Uurimuse käigus saadatud tulemused on väga huvitavad just selle poolest, et saavad anda ülevaadet veidi rohkem meediakultuurist Euroopa maades. Nii näiteks tuli välja, et 14% kõneisikutest ehk peategelastest nädalaajakirjades on tavalised inimesed. See annab võimalust teha järeldust, et Euroopa elanike jaoks on oluline teada mitte vaid poliitikute ning ühe või teise valdkondade ekspertide arvamust, vaid ka tavalise kodaniku arvamust kuskilt kaugelt maalt on sama huvitav.

Päris loogiline ja ebaüllatuslik on see, et poliitiliste ajakirjade kõige populaarsemad kõneisikud on just poliitikud ja poliitiliste organisatsioonide esindajad. Samas aga on huvitav see, et majanduslike organisatsioonide esindajad, töötajad või omanikud ei ole eriti populaarsed välisrubriikide tegelased. Kultuuritegelased, kelle arvamust on võimalik kohata välisuudiste rubriigis, moodustavad natuke vähem kui 10 protsenti.

Joonis 7. Mõlemate ajakirjade kõneisikute suhteline maht

Samas mõlemas ajakirjas on olemas oma eripärad. Näiteks The Observer'is poliitikud ja poliitiliste organisatsioonide esindajad moodustavad koos vähem kui pool kõikidest, kuid Der Spiegel'is nad kujundavad rohkem kui pool.

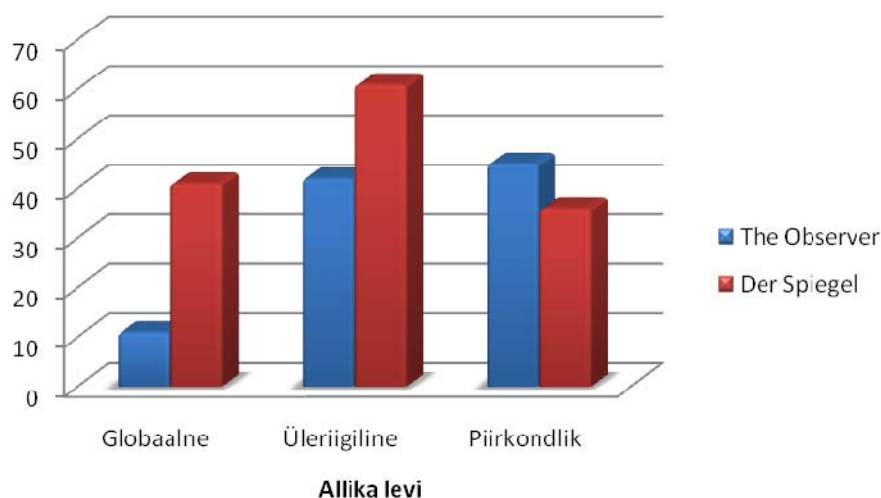

Joonis 8. Põhilised kõneisikud ja tegelased

Huvitav on ka see, et natuke rohkem kui 10% The Observer'i kõneisikutest on teadlased, seega on võimalik teha järeldus, et akadeemiliste organisatsioonide esindajate arvamus on tõesti väärtuslik. Saksamaal on aga rohkem tähelepanu pööratud kultuuritegelaste arvamusele – nad moodustavad 9%. Nagu juba oli eespool tähendatud tavaliste inimeste osakaal kõneisikute hulgas on tõesti suur mõlemas väljaandes: 13% The Observer'is ja 15% Der Spiegel'is.

Päris huvitav tendents tuli välja ka siin. Nii on Der Spiegel'is kõige rohkem kasutatud neid inimesi, kes on tuntud kas konkreetses riigis või konkreetses valdkonnas ning The Observer'is on kõige populaarsem allika tüüp piirkondlik, ehk siis need inimesed, kes on tuntud pigem selles konkreetses riigis, millest räägitakse loos.

Veel üks tähelepanuväärne koht on see, et Der Spiegel'is on tõesti väga palju globaalselt leitud allikaid, keda teatakse üle maailma. Seega on võimalik järeldada, et Der Spiegel'i eesmärgiks on edastada informatsiooni kõige kõrgemast juhtivast keskkonnast, ning The Observer'i jaoks lähedus lugejaskonnaga on olulisem ning kohalikud kuulsused pakuvad rohkem huvi.

Joonis 9. Välisuudiste allikate levi maailmas

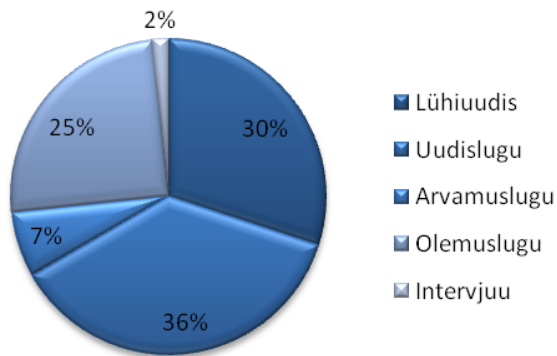
Kokkuvõtteks on võimalik väita, et meediakultuur mõlemas nädalaajakirjas on erinev ning üldiseks tendentsiks on hästi tuntud poliitikute ja poliitiliste organisatsioonide esindajate allikana kasutamine. Saksamaal mängivad olulist rolli rahvusvahelise ruumi konstrueerimiseks ka kultuuritegelased ning Suurbritannias on teadlaste arvamus väärtuslikum. Samas äratavad Suurbritannias tähelepanu pigem tavalised inimesed või vähem tuntud inimesed, kuid Saksamaal on tunnustatud autoriteedi sõna kõvem ja kaalukam.

3.1.5 Välisuudiste žanrid

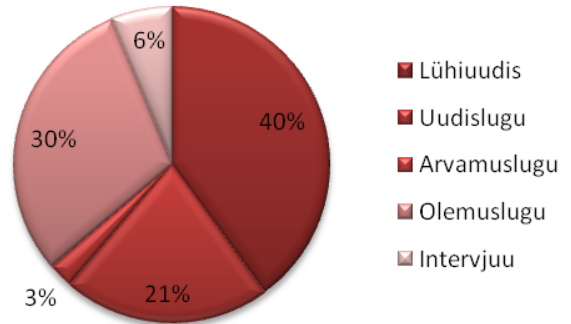
Välisuudiste erinevat tähtsust on võimalik eristada erinevate viisidega ning kõige lihtsam nendest on lugude žanrid. Lühiuudised räägivad tavaliselt huvitavatest, kuid mitte olulistest sündmustest, ning intervjuud aitavad selgesti aru saada otsese kõne kaudu, mida arvab ühest või teisest sündmusest kõneisik. Seetõttu on võimalik väita, et välisuudiste žanride uurimine on oluline maailma poliitilise ja sotsiaalse ruumi konstrueerimiseks.

Olulist rolli siin mängib ka erinevate maade ja erinevate väljaannete meedia kultuur ja iseärasused. Niimoodi The Observer'is moodustab lühiuudiste maht välisuudiste rubriigis vaid ühe veerandi ning kõige populaarsem žanr on uudislugu. Samas intervjuud ei ole eriti leitud – 60st loost vaid 2% on kirjutatud just intervjuu vormis. Samas aga olemuslood on päris populaarsed ning veerand välisuudistest on kirjutatud just selles žanris. Arvamuslood on vastupidi ei ole eriti olulised hulgalt.

The Observer

Der Spiegel

Joonis 10. Välisuudiste žanrid

Seega on võimalik teha järeldus, et Suurbritannia nädalaaajalehtedes peetakse olulisemaks konkreetsete faktide esitlust ning samas uudislugude suhteliselt suur maht kinnitab seda. Huvitav on ka intervjuude relatiivne ebapopulaarsus, mis näitab, et Suurbritannia ajalehtede jaoks on harjumuslik mitte otseste tsitaatide kasutamine, vaid pigem kõneisikute mõtete ümbersõnastamine ja interpreteerimine.

Der Spiegel'is pilt on hoopis erinev. Enamus artiklitest on lühiauudise vormis, olemuslood moodustavad ühe kolmandiku ning intervjuude osakaal on suurem kui The Observer'is. Samas aga arvamuslugu ei ole eriti populaarne žanr, millest on võimalik järeldada, et saksa poliitilise ajakirja jaoks on faktid sündmustest olulisemad kui spetsialistide arvamus.

Samas intervjuude suurem osakaal näitab, et otsesed tsitaadid on ikka olulised selle väljaanne jaoks ning see tähelepanek võib aidata teha järeldust, et see on meedia kultuuriga seotud. Uudislugude maht võrreldes The Observer'iga on väiksem, ning olemuslugude osakaal on kindlasti suurem. Seega on võimalik järeldada, et kirjelduslood ja sügava taustaga lood on kuuluvad just saksa meediakultuuri.

Kokkuvõtteks on võimalik väita, et mõlemad ajakirjad eelistavad faktilist ja erapooletut, mitte arvamuslikku informatsiooniesitlust. Samuti aga saksa ajakiri toetab intervjuu vormi rohkem kui The Observer. mõlemas ajakirjas on Ülekaal küll uudislugudel ja lühiauudistel.

Olemuslugude suur maht näitab ka seda, et välisuudiste jaoks on tunnuslikud pikad kirjeldused ja sügavad teemade uurimused, millel põhinevad laiemad selgitused ja järeldused, mida on võimalik leida iga olemusloo sisus ning kuna tegemist on maailmapiiirkondadega, millega auditoorium ei puutu kokku päris tihti, siis on sellise žanri valik kindlasti põhjendatud.

3.1.6 Välislugude maailmapiiirkonnad

Selles peatükis on kokku loetud riigid, mis esinevad kõige sagedamini mõlemate väljaande lugudes. Tabelis 2 on esitatud kümme riigi, millistest kirjutatakse kõige rohkem.

Nagu on võimalik näha, esinevad siinkohal väga suured erinevused väljaannete lõikes. Ainuke ilmselge sarnasus on USA väga suur esindatus mõlemate väljaande välislugudes. Samas on päris loogiline, et teisel kohal on kodumaa.

Tabel 2. Mõlemate väljaande välislugudes kümme kõige sagedamini esinevat riiki

Järjekorra nr.	Der Spiegel	Lugude arv	The Observer	Lugude arv
1	USA	23	USA	14
2	Saksamaa	16	Suurbritannia	14
3	Suurbritannia	11	Prantsusmaa	5
4	Venemaa	10	Iraak	5
5	Iisrael	7	Itaalia	4
6	Iraak	6	Afganistan	4
7	Hiina	5	Saksamaa	3
8	Iraan	5	Palestiina	3
9	Palestiina	5	Hiina	3
10	Türgi	5	Iisrael	3

Tähelepanuväärne on see, et Der Spiegel'is kõige populaarsemad maad, millistest kirjutatakse, ei ole Euroopas, vaid pigem Lähis-Idas või Aasias. Samas Suurbritannias kõige populaarsete piirkondade

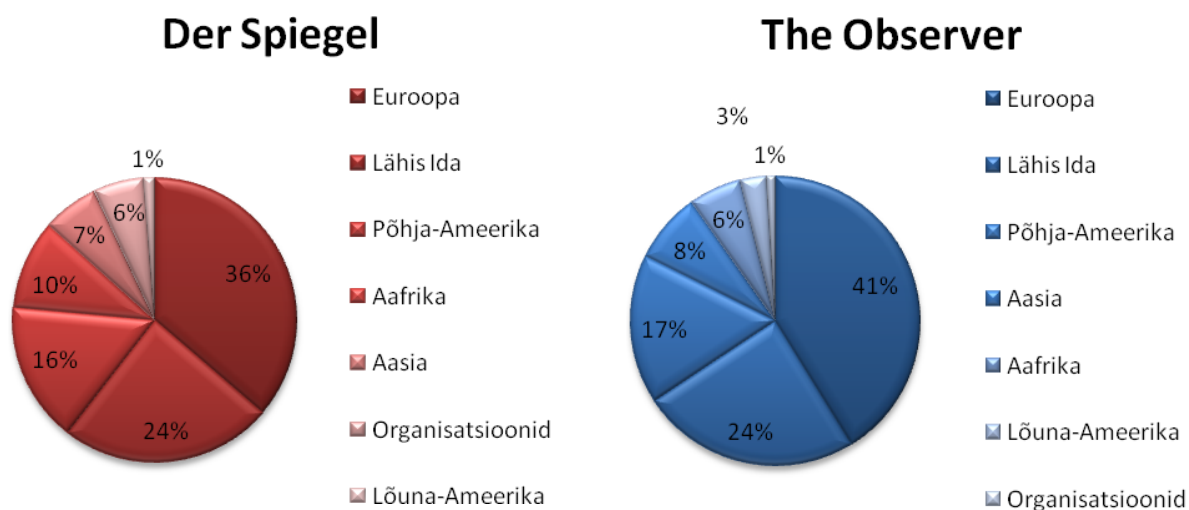
hulgas on Euroopa riigid, nagu Prantsusmaa ja Itaalia. ka Lähis-Ida maailmapilt eristub Der Spiegel'ist. Selle nähtuse põhjustest uurimustöö autor räägib täpsemalt diskussiooni osas.

Huvitav, et Der Spiegel'is sattus kõige kajastatavamate riikide hulka ka Türgi. Seda on võimalik seletada just ajaloolise ja kultuurilise tausta kaudu, kuna Saksamaal elab palju väljarändajaid Türgist. Samas eeldus, et Suurbritannia ajaleht kirjutab palju oma endistest kolooniatest, ei osutunud tõeks – Austraaliast oli üks lugu (mis tegelikult ei sisene valimisse), Indiast oli üks lugu ning Lõuna-Aafrika Vabariigist oli samas vaid üks lugu.

Baltimaad kajastatakse ainult saksa poliitilises ajakirjas, Eesti mainitakse vaid üks kord seoses Eurole üleminekuga. Briti ajalehes üldse ei kirjutatud sellest teemast ega Balti riikidest. Kõik riigid said jagatud seitsmesse valdkonda selle järgi, mis maailmaossa üks või teine riik kuulub (Venemaad ja Türgi määratleti Euroopasse kuuluvaks). Ainukeseks erandiks on siinjuures Lähis-Ida, mis ei ole eraldi maailmaosa, kuid on poliitilises mõttes väga spetsiifiline regioon. See kajastub ka analüüsitud väljaannete poolt esitatud välisuudistes, mida tihtipeale grupeeritakse ühte või teisse regiooni kuuluvuse järgi – Euroopa, Aafrika ja teiste maailmaosade kõrval oli Lähis-Idal tihtipeale eraldi rubriik.

Üleüldiselt on võimalik öelda, et Der Spiegel'i geograafiline fookus on pigem sarnane sellega, mis oli määratletud hüpoteeside osas. Kõige rohkem ehk siis üks kolmandik kõikidest lugudest on Euroopa riikidest; üks veerand lugudest kajastab sündmusi Lähis Idas; 16% lugudest rääkivad Põhja-Ameerikast ning peamiselt USA-st. Kõige kaugem ja harvem mainitud regioon on Lõuna-Ameerika, ning Austraaliast ei kirjutata üldse.

The Observer'i pilt on mingil määral sarnane, kuigi välisuudiste maht Euroopast on suurem. Lähis-Ida on samas teisel kohal ning sellest regioonist uudiste protsentuaalne maht on täpselt sama kui Der Spiegel'is. Põhja-Ameerika ehk USA uudiseid on veidi rohkem, kui saksa ajakirjas ning briti auditoriumi huvi äratavad rohkem Aasia regioonid, kuigi võrreldes Der Spiegel'iga on uudiste maht seal põhimõtteliselt sarnane

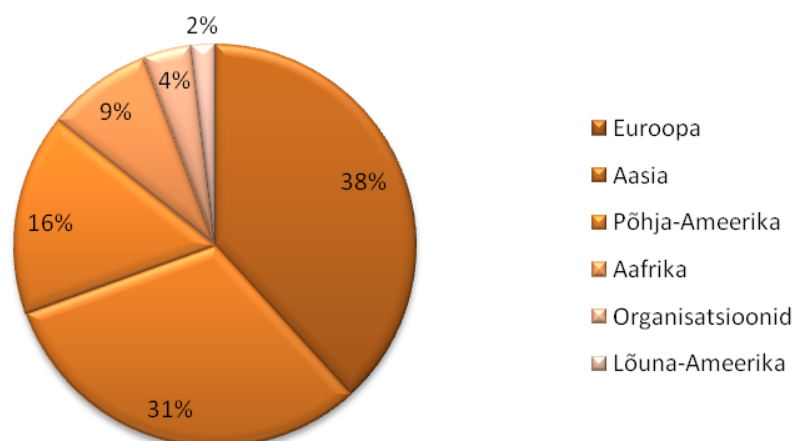

Joonis 11. Ajakirjade geograafiline fookus

Tähelepanuväärne on ka see, et The Observer'is Lõuna-Ameerika välisuudiste suhteline maht on suurem, kui saksa ajakirjas ning kõige ebapopulaarsed Suurbritannia väljaandes on maailma organisatsioonid ja nende tegevus, näiteks Euroopa Liidu tegevusest kirjutatakse vaid üks lugu, millest saab teha järeldust, et Suurbritannia ei ole eriti huvitatud selles teemast.

Kokkuvõtteks on võimalik väita, et geograafiline ja kultuuriline lähedus ei ole ainuke tegur, mis mõjutab Euroopa nädalaajakirjade maailmapilti moodustamist. Ajaloolised ja majanduslikud põhjused mõjutavad samuti Euroopa riikide maailma sotsiaalse ruumi konstrueerimist. Sündmused ise ka mängivad olulist rolli, kuna nendel peab kindlasti olema mõju auditooriumile. Seega on loomulik, et kõige rohkem kirjutatakse ikka Euroopast ning Aasiast, peamiselt Lähis-Idast peamiselt konfliktide ja sõjategevusega seoses.

Sarnaste põhjuste tõttu mängib Põhja-Ameerika ehk peamiselt USA samuti olulist rolli poliitilise ja sotsiaalse ruumi konstrueerimiseks. Selle majanduslik mõju terve maailmale ning ajalooline taust on olulisteks teguriteks sotsiaalse ruumi konstrueerimiseks. Samas Aafrika, Lõuna-Ameerika ja Austraalia ilmuvad nädalaajakirjades vaid siis, kui teemad on tõesti olulised ning võib kuidagi mõjutada Euroopa elanikke. Üleriigilised organisatsioonide tegevust samuti ei kajastata eriti palju nii Der Spiegel'is kui The Observer'is.

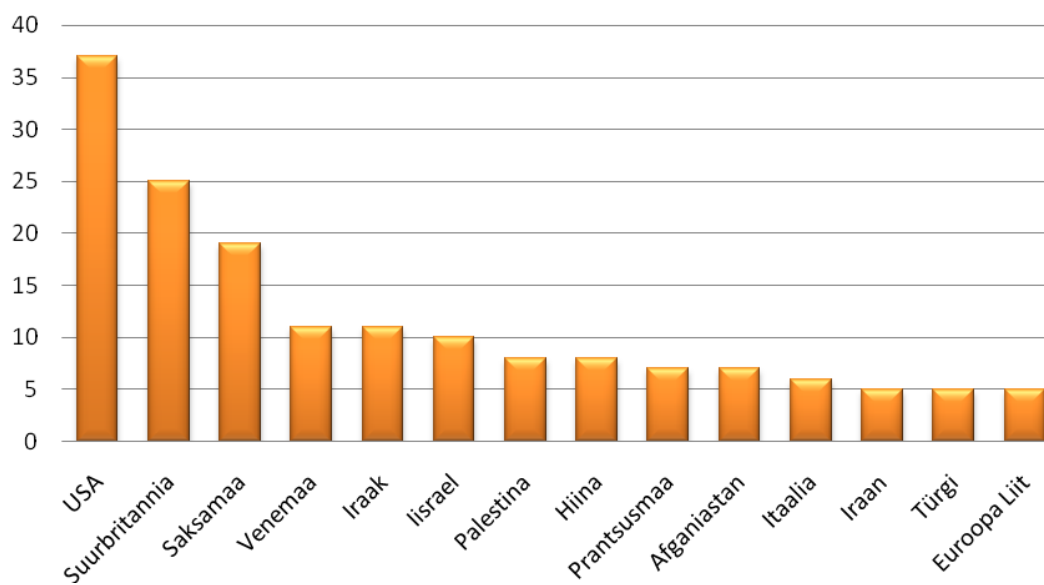

Joonis 12. Mõlema ajakirja geograafiline fookus

Rääkides kõige kirjutatavamatest riikidest on oluline kindlasti meenutada USA (37 lugu kõigist artiklitest), Venemaa (11 lugu kõigist artiklitest) ja Iraak (11 lugu kõigist artiklitest). Samas on võimalik väita, et allikate kättesaadavus mängib olulist rolli, ning kuna inglise keel on laiali levinud üle maailma, on loogiline oletada, et just seetõttu Suurbritanniast kirjutatakse rohkem kui Saksamaast. Samuti huvitav on see, et kõige populaarsem riik Kaug-Idast on Hiina.

Kokkuvõttes kajastavad välismaa lehed Euroopast väljaspool olevaid riike päris mitmekesiselt. On näha, et üldtendentsid on kõigi kolme väljaande puhul sarnased. Kõige rohkem kirjutatakse Euroopast. Järgnevad Põhja-Ameerika, Lähis-Ida ja Aasia. Aafrika ning Lõuna-Ameerika osatähtsus on väike. Euroopa, Põhja-Ameerika ja Aasia kajastused valdkondade lõikes on kõigi väljaannete puhul suhteliselt tasakaalustatud – lehed kirjutavad kõigist teemadest seoses nende piirkondadega. Aafrika ja eriti Lähis-Ida esinevad ajalehtedes peamiselt kui poliitika ja konfliktide osalised.

Saab teha järelduse, et kuigi väljaannete lõikes esinevad olulised omavahelised erinevused, on Euroopa ajalehte üldiselt üksmeelsed selles suhtes, milline on neid ümbritsev maailm.

Joonis 13. Maad, millistest kirjutatakse kõige rohkem Euroopa nädalajakirjades

3.2 Kriitiline diskursuse analüüs

Kriitilise diskursuse analüüsiks on mõlemast eelnevalt kvantitatiivselt analüüsitud väljaandest valitud kokku 10 artiklit erinevatest maailmapiiirkondadest, mis olid avaldatud 2010 aasta jooksul:

- Põhja-Ameerika (USA ja WikiLeaks'i kriis)
- Lähis-Ida (Israeli - Palestiina konfliktid)
- Euroopa (Poola presidendi surm)
- Aasia (Hiina ja vägivald laste suhtes)
- Kariibi mere regioon (Haiiti maavärin)

Igast esitatud maailmapiiirkonnast on valitud 2 artiklit: üks The Observer'ist ja üks Der Spiegel'ist. Need konkreetset sündmused on valitud erinevatel põhjustel, mille hulgas on näiteks sündmuse mõju paljudele inimestele nii kõnealuses riigis kui välismaal (Haiiti maavärin), sündmuse tulemusena on toimunud muutused riigi poliitilises või majanduslikus struktuuris, tegevuses või maines (USA ja *WikiLeaks*, Poola presidendi surm), või teema, mis on valitud regioonis pika perioodi jooksul olnud aktuaalne (Israël – Palestiina konfliktid). Viimase kriteeriumi osas on oluline ka märkida, et kuna niisugused konfliktid on tavapärased just selles maailmapiiirkonnas, siis uurimustöö autor ei valinud ühte konkreetset sündmust, vaid kõige enam kommenteeritud ehk kõige enam loetud artiklit antud teemal (*online* versioon). Aasia piirkonna artiklite hulgast sai kvalitatiivseks analüüsiks valitud teemaks vägivald algkoolis. Kuna antud maailmapiiirkond ei ole kõige sagedamini kajastatud Euroopa nädalajakirjades, sõltub teema valimine siin samuti eelkõige selle kommenteerimisest ajakirjade *online* versioonides. Kvalitatiivsesse analüüsi valitud artiklid on ka tüüpilised just oma žanri poolest, see tähendab, et tegemist on olemuslugudega ning lisaks sellele nende hulgas ei ole lühiuudiseid, vaid ainult sarnase mahuga ühele teemale suunatud lood, va Iisraeli-Palestiina piirkond – vaadeldava perioodi jooksul ei olnud ühtegi artiklit sellest regioonist nii The Observer'is kui Der Spiegelis, kus räägitakse ühest ja samast teemast.

Analüüsimiseks toodi eraldi välja järgmised tunnused: nimetamine, samastamine, kõnelejad, kõneaktid, ideoloogia, kõnekujundid ja suhtemodaalsus. Need tunnused on võimalik seostada alljärgnevate struktuuridega, mis omakorda aitavad leida vastuseid kvalitatiivuuringu uurimusküsimustele. Kodeerimisjuhendi koostamiseks valiti Fairclough'i ja van Dijk'i meetoditest järgmised küsimused ja struktuurid ning ühendati need omavahel. Olulisemaid seoseid ja leide toetatakse tekstinäidetega. Samuti on vajalik märgata, et tõlkimise korral kaob sageli teksti

kunstilisus, eriti metafooride ja eufemismide kasutamisel. Sõnavara kasutamise muutuseid mõjutab tõlge ka päris järsult. Seetõttu on oluline alati võrrelda tõlgitud tsitaate originaalkeelsetega. Analüüsi aluseks on järgmised temaatilised tunnused:

1) Artikli ühekuuluvus. Kas viidatakse diskursuses osalejate vahelistele (võimu)suhetele, väljendatakse näiteks modaalverbidega (võid, pead). Kas artiklites esineb kõneakte (ähvardus, lubadus, käsk, palve jm) või meie-teie/meie-nemad vormi, mis demonstreerib võimupositsiooni teiste eest kõnelemiseks, sotsiaalset distantsi kõnealusest?

See struktuur, mida uuriti suhtemodaalsuse, kõneaktide ja kõnelejate tunnuste kaudu, annab vastuse uurimisküsimustele: millises kontekstis räägitakse maailmapiiirkondadest ja kes saavad ajakirjanduses sõna seoses sündmusega?

Näide: *.../ Peale võimsate turvameetmete võttes, peame ka uurima selle küsimuse sügavaid põhjusi, sealhulgas lahendama sotsiaalseid pingeid, töö vaidlusi ning suurendada tagasiside mahtu kõige madalamal tasandil, " ta [Hiina peaminister] ütles .../ (Wong 2010). (Lisa 1.1)*

2) Nimetamine. Kuidas artiklis nimetatakse sündmuse osalejat, milliseid nimetusi ja omadusi talle omistatakse? Millised on selle maailmapiiirkonna esindajal imago ja tunnusjooned meedias? Kuidas räägitakse sündmusest?

Teine struktuur, mida uuriti nimetamise ja samastamise tunnuste kaudu, annab vastuse teisele uurimisküsimusele: millised on meedia poolt sündmusele ja/või selle tegelastele omistatud iseloomulikud tunnused?

Näiteks: *.../Siis Ameerika suursaadikud võivad olla halastamatud riikide hindamisel, kus nad on akrediteeritud. .../ (Falksohn et al 2010). (Lisa 1.2)*

3) Artikli ideoloogiline lähenemine. Kas probleemi/kriisi lahendust nähakse liberaalses lähenemises (ehk mida riik või sündmuse tegelane saaks ise olukorra parandamiseks teha) või sotsiaalses lähenemises (ehk milliseid meetmeid peab keegi teine, näiteks võimukama riigi esindajad kasutusele võtma)? Samas kas vaadeldavat riiki määratletakse sõltuvana või juhtivana?

Selle struktuuri kaudu saab vastatud ka uurimisküsimusele: millised on meedias kajastatavad maailmavaatelised erisused riigi, sündmuse ja/või selle tegelaste käsitluses?

Näiteks: *.../Mitte nii, et USA valitsus ei oma mõjujõudu, et veenda Iisraeli vähemalt minimaalselt muutma selle lahendamise poliitikat /.../ (Schmitz et al 2010). (Lisa 1.3)*

Siin on selgelt nähtav mõlemad lähenemised: nii USA võim kuidagi mõjutada olukorda Lähis-Idas, kui ka Israeli liberaalsust ja iseseisvust välispoliitika seisundis.

4) Kõnekujundid. Milliseid metafoore ja eufemisme kasutatakse? Millised on leiduvad kõnekujundid, mis tekitaks assotsiatsioone ja soodustavad mõtlemisprotsessi?

Kõnekujundid annavad osaliselt vastuse uurimisküsimusele - millised on meedia poolt sündmusele ja/või selle tegelastele omistatud iseloomulikud tunnused?

Näide: *.../Hiinas arvatakse laste eriti kallihinnaline kivi ühiskonna /.../ (Wong 2010). (Lisa 1.4)*

3.2.1 Ühekuuluvuse tunne

Esimeseks analüüsitavaks teemaks oli ühtekuuluvuse tunne. Analüüsi tulemused näitavad, et suhtumine „nendesse” sõltub ka sellest, kes on kõneleja. On oodatav tulemus, et artikli autor räägib teiste riikide esindajatest kui „nendest”. Samas kui loos on mingi konflikt näiteks naabernaaberriigiga ja kõneisikuna on selle esindaja, siis „nendeks” muutuvad just konfliktse riigi tegelased.

Esiteks, uurimustöö autor ei kavatsenud vaadelda ja analüüsida nii detailsemalt „meieks/nendeks” jagamist, kuid hiljem tuli välja, et sellised pisiasjad ongi olulised riigi representatsiooni loomisel. Näiteks juhuslikult võetud konflikt Lähis-Idas Iisraeli ja Palestiina vahel, mida kajastati The Observer'is, annab päris selge pildi, mis üldse toimub selles regioonis ning mida tehakse Iisraeli-Palestiina situatsiooni parandamiseks.

N: /.../ *Mõned näevad ürgset ja rassistlikku kaja instinktiivselt „meie” [juutide] naisi võõraste poolt. Teised on nõrkinud sellega, mida nad näevad jultunuks ebaõigluseks: osutades taustades laialt levinud ja süstematiseeritud ning – mõned ütlevad – kasvav araablaste diskrimineerimine /.../ (Sherwood 2010). (Lisa 1.5)*

Selles lõigus on päris selge kriitika Iisraeli suunas, kelle esindajad on „ürgsed ja rassistlikud”, ning kellega on päris keeruline kompromissi leida. Samuti toetab kogu artikkel pigem Palestiina esindajat, mis on samal ajal ka loogiline ajalooliste põhjuste tõttu: 20.sajandi alguses kontrollis Suurbritannia Palestiina regiooni ning oli sunnitud osalema konfliktis juutidega. Huvitav on just see, et ka rohkem kui 50 aastat hiljem on sellised tegurid olulised riikide välispoliitikas ja selle meedias kajastamise kujundamisel.

Suurbritanniaga seotud stereotüübina ilmnes analüüsis brittide külmus, snooblikkus ja ükskõikne suhtumine teistesse Euroopa riikidesse. Üheks näiteks on Poola presidendi surmaga seotud artiklite hulk. Kui ajakirjas *Der Spiegel*'is ilmus pikk, sügavamõtteline lugu, mis oli sisult pigem leina-teemaline hala kui analüütiline artikkel, siis ajakirjas *The Observer* ilmus samuti samale teemale pühendatud artikkel, kuigi selle keel ja ametlikkus jätsid mittehuvi tunde.

N: /.../ *Gordon Brown ütles: /.../ me teame raskusi, mida Poola on läbi käinud, ja ohverdusi, mida ta [Lech Kaczyński] ise tegi Solidaarsuse liikumise tegelasena, ja me teame, mis toetusi ta tegi Poola iseseisvuse ja vabaduse nimel /.../. Saksa kantsler Angela Merkel ütles, et ta oli "sügavalt jahmunud lennukatastroofi ja Poola presidendi surmaga" /.../ (Harding & Connolly 2010). (Lisa 1.6)*

Selles katkendis on selgelt nähtav see „meie-nemad” vastand – ehk teisisõnu, „Meie” teame, mida „Tema” tegi „Oma Maa” jaoks. Seda lauset oleks kindlasti olnud võimalik sõnastada selliselt, et tunnete ja emotsioonide jaoks oleks jäänud ruumi, kuid seda ei tehtud. Ning võrreldes kuivade Suurbritannia peaministri sõnadega mõjub Angela Merkel'i „sügav jahmatus” tugeva argumendina, mis annab tunnistust siirast kaastundest.

Seega võib järeldada, et tegelikult ei ole Suurbritannia eriti huvitatud sellest, mis toimub Euroopas, ning eespool esitatud näide ei ole kindlasti ainuke. *The Observer*'is kasutatakse kuiva ja erapooletu

keelt, mis jääb muljet, et peamiselt kõik Euroopa sündmusi kajastavad välisuudiste artiklid The Observer'is on kas kritiseeritavad või ükskõiksed.

Seetõttu on eriti huvitavad analüüsimiseks võetud artiklid, mis kajastavad USA sündmusi ning eraldi WikiLeaks'i kriisi. Kuigi kogu maailm kritiseeris USA poliitikat seoses dokumentidega, mis olid avaldatud eelpool mainitavas allikas, ning riikide liidrid edastavad väga negatiivselt oma arvamust nende dokumentide kohta, siis Suurbritannia poliitilises ajakirjas ilmus artikkel, kus riigi peaminister ja teised poliitilised tegelased toetasid just USA positsiooni.

N: /.../ Välisministeeriumi pressiesindaja ütles: /.../ Nad võivad kahjustada riigi julgeolekut, ei ole riigi huvi ja kuna USA on öelnud, võib panna elud ohus. Meil on väga tugevad suhted USA valitsusega. See jätkub /.../ (Leigh 2010). (Lisa 1.7)

Seega tuleb välja üks huvitav järeldus: kuigi teised riigid (Euroopa riigid sealhulgas) on Suurbritannia jaoks „nemad”, siis USA on seevastu Suurbritannia hea sõber ja peaaegu „meie”. USA arvamus ja mõju teiste maailmapiirkondade pildi konstrueerimisel mängib väga olulist rolli just Suurbritannia elanike jaoks.

Samas Saksamaa jaoks ei ole USA valitsus autoriteediks ning selle kajastamine poliitilises väljaandes on oluliselt erinev.

N: /.../ Obama tegi Lähis-Idas kõiki valesti, seda tunnustatakse selle kaudu, mida temast arvatakse Iisraeli peaministri Netanjahu ibn Emanuel – ehk nimelt midagi. Seal teda peetakse vihatekitajaks, Emanuel ise väidab, et Obama tegutseb Iisraeli vastu, ning et ta on Jeruusalemma ja Washingtoni probleemide alustaja /.../ (Schmitz et al 2010). (Lisa 1.8)

Esitatud tsitaat näitab, et Saksa väljaanne on pigem Iisraeli poolt ning USA vastu. Selles olukorras on selline järeldus täiesti loogiline ajalooliste põhjuste tõttu – kuna Saksamaa mängis olulist rolli juutide elus 20. sajandil ning seetõttu, et praegu Saksamaal elab suur hulk juute, ajaloolistel põhjustel on selge, miks Saksamaa välispoliitika Lähis-Ida ja eraldi Iisraeli-Palestiina piirkonnas on just selline.

Samuti nii eelpoolses katkendis kui kogu selles artiklis on võimalik näha, et Der Spiegel'i esindajad arvavad, et USA ei saa kindlasti sekkuda Iisraeli-Palestiina konflikt, kuna need maad on iseseisvad ja omavad rikast ajaloolist tausta, ning nende riikide liidrid ise peavad aru saama, kuidas kompromisse leida. Samas peetakse Iisraeli rohkem „meie” hulka kuuluvaks, kui Palestiinat ning fookuses on just Iisraeli poliitiliste esindajate tegevus.

Rääkides kaugemadest maailmapiiirkondadest on võimalik märgata, et ühekuuluvuse tunne väheneb proportsionaalselt: mida kauem on maa, seda rohkem kasutatakse kirjeldustes sõna „nemad”. Näiteks Hiinast, kus juhtus šokeeriv laste tapmine, kirjutatakse sündmusest väga osavõtlikult kuid kuival, ning kasutatakse palju poliitilisi kõneisikuid.

N: /.../ *Wen Jiabao, Hiina peaminister, ütles neljapäeval, et valitsus hakkab uurima sügavaid sotsiaalseid probleeme, mis võimalikult koolilaste surmavate rünnakkude olulise põhjusena on /.../ (Wong 2010). (Lisa 1.9)*

Selline talitsetus võib olla seotud Hiina poliitilise suletusega, kuna sellist piinlikku teemat kajastatakse Euroopa meedias päris laialdaselt, kuigi pinnapealselt. Just võimuesindajate arvamusi peetakse olulisemaks ning usaldusväärsemaks. Kõva tsensuur Hiinas ja selle sotsiaalne isoleeritus piirab informatsioonivoolu sellest maailmapiiirkonnast ning see kindlasti mõjutab ka sotsiaalse ruumi konstrueerimist sellest regioonist meedias ja selle kaudu ka Euroopa elanike seas.

Hiina on Euroopa jaoks suhteliselt huvipakkuv piirkond, sellest kirjutatakse mõlemas analüüsitud väljaandes päris palju, nii sotsiaalsete kui majanduslike teemadega seoses. Siiski aga ilmneb, et nii The Observer'is kui Der Spiegel'is jäetakse kajastava teemaga seoses midagi lõpuni väljaütlemata, millest on võimalik teha järeldus, et Hiinast tulenev informatsioon on hästi piiratud ja poliitilistel põhjustel seda avaldatakse väga hoolikalt. Samas on oluline märgata, et peamiselt kõik neid artikleid kirjutavad reporterid on ise pärit Hiinast, mistõttu on mõnikord võimalik tekstis leida ka varjatud propagandat.

N: /.../ *Kommunistlik Partei põhjendab oma võimu sellega, et garanteerib stabiilsuse ja "harmoonilise ühiskonna" /.../ (Lorenz 2010). (Lisa 1.10)*

Eelpool mainitud näited Hiinast rõhutavad erinevusi selle maailmapiirkonna poliitilises süsteemis Euroopaga võrreldes, mida rõhutakse peamiselt igas artiklis sellest riigist. Samas aga on võimalik väita, et kuigi Hiina (ja tegelikult kogu Kaug-Ida) on kindlasti „nemad”, „nendest” räägitakse eelkõige neutraalselt ja tasakaalustatult.

Negatiivsetest sündmustest räägitakse ka niimoodi, et oleks selge: „meil” on „nendega” võrreldes kõik korras. Sellist tendentsi on võimalik jälgida erinevate teemade kaudu, kuigi eriti eredalt väljendub see teatud probleemsete sündmuste korral. Näiteks Haiiti maavärin oli väga sageli kajastatud teema 2010.aasta alguses, kui see juhtus, ning isegi mai kuus ilmus Der Spiegel’is lühiuudis sellest, kuidas toimub regiooni taastamine.

Selle põhjal võib järeldada, et kuigi mõlemas väljaandes olid lood Haiitist kõige pikemad ja pildilise materjaliga illustreeritud, siis sündmust kajastatakse kui midagi, mis juhtus kuskil väga kaugel ning mis kindlasti ei mõjuta Euroopat ja selle elanikke. Selline suhtumine võib olla seotud sellega, et Haiiti olukord tõesti ei mõjuta eriti mitte kedagi, ainult Haiiti elanikke nii sotsiaalselt kui majanduslikult. Geograafilise läheduse tegur ei mängi siin olulist rolli ning majanduslikult Haiiti ei toeta ega sõltu Euroopast.

N: /.../ *Inimesed tegutsevad psühholoogiliselt hästi oma kogukonna ühenduste ja kommunikatsiooni kaudu. Sõbrad ja perekond on need, kes aitavad inimestel seda üle elada, ning tihedas kohas nagu Haiti, me peame olema ettevaatlikud, kuidas kehtestada Lääne-arusaamad /.../ (McVeigh 2010) (Lisa 1.11)*

Võrreldes teiste sotsiaalteemadega on selline suhtumine teiste inimeste probleemidesse peaaegu ükskõikne. Ning samuti siin on selgelt nähtav „meie-nemad” suhtumine, mille põhjuseks on kindlasti geograafiline asetus.

Mõlemates sama teema artiklites on olemas kaastunne ja hirm inimeste pärast, kuigi nii Saksamaal kui Suurbritannias tegelikult ei ole looduslikke probleeme nagu maavärinad vms. Seega võib sellise kaastunde ja hirmu põhjuseks olla ka see teadmatuse, st inimesed Euroopas lihtsalt ei tea piisavalt niisugustest looduslikest katastroofidest või teavad vaid teleri- või ajalehtede välisuudiste rubriigi kaudu ning vaid üksikutel on olemas isiklik kogemus selles valdkonnas. Ning seetõttu nad

lihtsalt ei saa aru, kuidas tuleb antud teemaga seoses reageerida. Teisalt aga ei saa väita, et lugejad ei proovi sellest aru saada ning meedia pakub võimalust seda teha.

N: /.../ *Pärast tsunami, paljud inimesed ei näinud ega matnud oma surnud paanika rahvatervisega seoses, kuid tegelikult surma rituaalid on tohutult tähtsad, kuidas me saame hakkama leina ja surmaga, ning neid rituaale vältimine on võimalik põhjustada suurt kahju* /.../ (McVeigh 2010). (Lisa 1.12)

Analüüsist ilmnes huvitava tulemusena, et The Observer'i artiklis räägitakse peamiselt psühholoogilistest tagajärgedest ning arutletakse spetsialistidega, kuidas on võimalik aidata inimestel katastroofi üle elada. Der Spiegel'i fookuses on see-eest majanduslik ja poliitiline olukord ning juhtivate maade (ja eelkõige USA) valitsuse tugev kriitika, kes tegelikkuses ei olnud võimelised midagi tegema.

N: /.../ *Ja nii oli maailm - kaks päeva, enne kui hakkas aeglaselt abi tulema - tegi midagi, kuid jäi kasvavasse õudusesse jälgides aruandeid, mis levisid uskumatu kannatusi* /.../ (Brinkbäumer et al 2010). (Lisa 1.13)

Tegelikult selle teema näitel on võimalik toetada väidet, et välisuudiste rubriik täidab mingil määral kõiki geograafilisi informatiivseid auke. See tähendab, et kui meedias on olemas selge „meieks” ja „nendeks” jagamine, siis elu „nende” regioonis, kus ei toimu midagi, ei huvita laia auditooriumi üldse. Kui aga midagi siiski toimub, siis auditooriumil ärkab huvi „nende” elu vastu ning meedia proovib seletada, mis, kuidas ja milliste põhjuste tõttu see toimub.

Üldiseks järelduseks on see, et geograafiline lähedus on oluline just „meie-nende” rollide jagamiseks. Samuti kultuurilise ja ajaloolised sidemed on olulised sündmuse konteksti tõlgendamisel ning on olulised teemasse või riiki suhtumise kujundamisel. Samuti rääkides teemadest ja kontekstist on võimalik öelda, et kvalitatiivne analüüs kinnitab kvantitatiivse analüüsi tulemusi, ehk seda, et The Observer'is peetakse olulisemaks sotsiaalsfääri mainitud riigis, ning Der Spiegel'is räägitakse rohkem riigi sise- ja välispoliitikast või majanduslikust olukorrast.

3.2.2 Nimetamine, samastamine

Selles töö osas hakkab autor uurima, kuidas artiklites nimetatakse sündmuse osalejaid, ehk milliseid nimetusi ja omadusi nendele omistatakse. Analüüsi tulemusena on võimalik koostada regiooni tüüpilise esindaja pilti, mille alusel auditoorium moodustab oma arvamust sellest maailmapiiirkonnast ja selle elanikkudest.

Huvitavaks tulemuseks võib pidada seda, et võrreldes The Observer'iga on Der Spiegel'is olemas väga palju kriitikat USA suunas, mida on võimalik jälgida kogu uuritud aasta jooksul. Kõige oluline kriitika on sellele, et USA sekkub sündmustesse, mis ei peaks neid üldse huvitama. Eredaks näiteks on jälle Iisraeli-Palestiina konflikt, mida proovis lahendada ka Obama oma meetoditega. Seetõttu räägitakse Obamast selles kontekstis suhteliselt skeptiliselt ja negatiivselt.

N: /.../ *Moralist, kes lubas oma inauguratsiooni avakõnes, et ta ei taha turvalisuse põhimõtted ohverdada, teeb täna, oma vaenlasi silmades, täpselt seda. Ta sunnib kompromisse otsima ja sellega kaob usaldust isegi oma toetajate seas /.../* (Schmitz et al 2010). (Lisa 1.14)

Päris loogiline, et selline iseloomustus ei tekita erilist usaldust USA presidendile ja üldiselt valitsusele. Samuti on selle lõigu näitel võimalik lihtsalt kujutada ette, milline representatsioon on Obamal Der Spiegel'i lugejate hulgas, eriti kui meenutada teisi negatiivseid ajaloolisi fakte USA välispoliitikast Lähis-Idas. Lisaks sellele rõhutavad artikli autorid USA võimetust kuidagi mõjutada regiooni sise- ja välispoliitikat.

N: /.../ *Obama võimalusi saada samasugust edu iisraellaste ja palestiinlaste vahel, on nüüd lootusetu: palestiinlased ei usalda teda rohkem, ja iisraellased ei võta teda tõsiselt /.../* (Schmitz et al 2010). (Lisa 1.15)

Analüüsitud artiklite põhjal tundub, et Der Spiegel'i ajakirjanikud ja toimetused samuti ei usalda ega toeta Obama välispoliitikat Lähis-Idas, eriti kui meenutada seda, et Iisrael on Saksamaa jaoks „meie” ja „sõbrad”. Seega on võimalik järeldada, et kuigi USA-st kirjutatakse palju, ei ole nende esindajate ja poliitikute representatsioon meedias (vähemalt Saksamaal) positiivne ega sõbralik.

Samas Iisraeli, ehk „meie” peaministri representatsioon saksa väljaandes on oluliselt parem. Teda kujutatakse enesekindla inimesena, kes teab, mis on tema rahva ja tema riigi jaoks õigem. Seetõttu ta esineb ka kriitikaga USA suhtes, mis mingil määral kindlustab tema positiivse positsiooni saksa väljaandes ning annab veel ühe põhjust pidada Iisraeli peaministrit „meieks”.

N: /.../ *Ma mõistan hukka seda otsust, "ütles ta [Iisraeli peaminister] hiljem." See ongi see samm, mis matab usaldust mida me vajame just nüüd maha" /.../ (Schmitz et al 2010). (Lisa 1.16)*

Iisraeli-Palestiina piirkonnas on pidevad konfliktid juba kaua aja jooksul, ning vaid siis, kui mõlemad pooled oleksid valmis kompromissiks, siis situatsioon selles regioonis võiks muutuda. Seega on võimalik eristuda Der Spiegel'i arvamus selle kohta, et kiirustamine ja vaheleostumine seal kindlasti ei aita.

Rääkides aga sellest, kuidas nimetatakse sama regiooni esindajaid Suurbritannia väljaandes, ehk The Observer'is, on vaja meenutada, et selle väljaande jaoks Iisrael kindlasti ei ole „meie”. Seetõttu tulenevad ka erinevused teema kajastamises, mis on väga teistsugused.

N: /.../ *kohtunik, mida ta ütles, oli see, et "kuna sina oled araablane ja sa ei seletanud seda selgesti, tahame sind karistada" /.../ (Sherwood 2010). (Lisa 1.17)*

Antud näites on juudi rahvusest kohtunikku kujundatud kompromissitu, halastamatu ja kiskjaliku rassistina. Kuna selle inimese ametikoht on oluline ja võimukas, võib lugejatel tekkida mulje, et Iisraelis rassism toimub isegi kõrgel ühiskondlikul tasandil, kuna inimene, kes peab olema sõltumatu oma otsuse tegemises, lubab endale niisuguseid väljendeid.

Seega ei ole Iisraeli representatsioon Suurbritannia väljaandes eriti hea ning selle taustal on auditoriumi arvamus sellest regioonist samuti pigem negatiivne. Siinjuures on oluline meenutada, et Suurbritannia jaoks on just Palestiina „meie”, mis aitab selgitada, miks konfliktides kahe riigi vahel Suurbritannia meedia hoiab just Palestiina poole. See aga ei anna õigust lubada endale kriitilisi märkmeid, mis on suunatud vastaspoole esindajate suunas.

Üldiselt on võimalik väita, et valitud artiklite hulgast on The Observer'i omad kriitilisemad kui Der Spiegel'is, isegi kui teema on sarnane. Suurbritannia väljaandes on võimalik leida väga täpseid

poliitilisi märkmeid, mis annavad ettekujutust sellest, kuidas suhtub meedia sündmustesse, regiooni tervikuna või selle esindajasse.

N: /.../ Nad [president ja tema partei] on domineerinud Poola poliitikas viimase dekaadi jooksul, edendades riigi konservatiivset - ja sageli anti-vene - ideoloogiat / ... / (Harding & Connolly 2010). (Lisa 1.18)

Seda väidet ei saa nimetada salvavaks, Suurbritannia sisepoliitika on näiteks samuti päris konservatiivne ning on suunatud pigem traditsioonide ja enesearendamise poole, kuid tegelikult terve artikkel Poola presidendi surmast ei ole kaastundlik vaid pigem analüütiline ja nõuandev, kuidas Poola peab edasi tegutsema.

Sellega võrreldes omab artikkel Lech Kaczynski surmast Der Spiegel'is rohkem isiklikku temaatikat ja Poola toetamist raskel ajal. Kõneisikute seas on presidendi vend, ning inimesed, kes teadsid teda mitteformaalses olukorras. Samas teiste maade poliitikute tegevust ja kommentaare tragöödia kohta on näidatud inimlikena.

N: /.../ Kõikidel muudel situatsioonidel oma tundeid vaoshoidev Putin kallistas spontaanselt õnnetuse paigal oma Poola kolleegi Donald Tuski ja enam ei saanud pisaraid tagasi hoida /.../ (Neef & Puhl 2010). (Lisa 1.19)

Samas kuna Poola on Saksamaa lähedane naaber ja suure mõjuga poliitilised sündmused, mis seal toimuvad, avaldavad kindlasti mõju ka Saksamaale vähemalt diplomaatia ja majanduse teemadel. Seetõttu on loogiline, et ka saksa väljaanne sisaldas ka analüütilist osa, kus arutletakse, kuidas võib hiljem muuta poliitiline olukord Poolas ning kuidas see ilmneb riigi sise- ja välispoliitikas.

Kuna majanduslik olukord riigis viimastel aegadel ei olnud eriti heal tasandil, siis Der Spiegel'is väljendatakse kartuseid, et endise presidendi oponendid alustavad kampaaniat, mille tulemuseks võiks olla Poolas poliitiline kriis. Huvitava tulemusena ilmnes, et The Observer'is ei räägitud sellest üldse, mis rõhutab Suurbritannia mittehuvitatust selle vastu, mis toimub ülejäänud Euroopas. Samas saksa väljaanne toetas pigem Kaczynski ja tema pooldajaid selles võimalikus kriisis.

N: /.../ pärast matuseid, riigi ametlike lein oli läbi, kuid tragöödia Poolas on jäänud - vähemalt surnu pärijate võitluses /.../ (Neef & Puhl 2010). (Lisa 1.20)

Lisaks sellele toetakse Der Spiegel'is kindlasti Poola endise presidendi head mainet ka pärast tema surma, kuid tehakse seda pigem teiste inimeste ehk kõneisikute kaudu. Päril suur osa artiklist on pühendatud Lech Kaczyński vennale, tema arvamusele, tunnetele, tulevikule poliitilisele kampaaniale ja kindlasti Poola poliitilise süsteemi muutumisele. Seega on võimalik väita, et Poola ja välissuhted selle riigiga on olulised Saksamaa jaoks ning seetõttu kõik need aspektid on peegeldatud ka artiklis.

N: /.../ Jarosław Kaczyński praegu loodab, et tema venna mälestust ei rikuta post mortem /.../ (Neef & Puhl 2010). (Lisa 1.21)

Sõprus Poolaga ja selle toetust kriisis on mitu korda artiklis mainitud, ning kogu lugu on täis kaastunnet. Samuti kui Poola on Der Spiegel'i „meie” oma, on võimalik selle artikli põhjal öelda, et ka Kaczyński poliitiline tegevus ja selle põhjused ja tulemused olid „meie”, ning just selles väljendatakse samastamist.

Huvitavaks tulemuseks on võimalik pidada ka seda, et Der Spiegel'is on rohkem tundeid, selles mõttes, et siin räägitakse sündmustest ja nende osalejatest isikuliselt võrreldes sellega, kuidas samast sündmustest räägitakse The Observer'is. Saksa väljaande jaoks on psühholoogiline lähedus auditoriumiga oluline, kuid samal ajal nad oskavad jätta muljet, et üldiselt on lugu kirjutatud sõltumatult, tasakaalustatult ja erapooletult. Samas The Observer'is on peamine rõhk faktidel ning artiklid on kirjutatud pigem kasutades ametlikku kuiva keelt. Antud teemat analüüsitakse täpsemalt käesoleva uurimustöö osas, mis puudutab kõnekujundeid, kuid siinkohal on oluline meenutada, et keelekasutamise kaudu toimub ka selge nimetamine ja atmosfääri loomine.

Niimoodi Der Spiegel'i loos Haiti maavärinast on võimalik leida tõesti huvitavad väited, mis toetavad arvamust, et Haiti on ikka „nemad”, kuid „nende” mure ei ole „meie” oma vaid seetõttu, et see on liiga kaugel geograafiliselt. Psühholoogiliselt on sellega aga kindlasti vaja arvestada ja mõista seda.

Veel üheks huvitavaks nimetamiseks on võimalik meenutada seda, et kui loo alguses räägitakse pigem maavärinaga seotud faktidest, loo keskel räägitakse meetmetest, mis olid võetud situatsiooni parandamiseks, siis loo lõpp on kirjutatud kui riigiga postuumne hüvastijätmine.

N: */.../ See on riik, milles on kurb olevik ja uhke ajalugu /.../* (Brinkbäumer et al 2010).
(Lisa 1.22)

Tähelepanuväärne on just see, et Haiiti tulevikust ei räägitakse üldse, kui seal seda pole võimalik. Haiiti kaudselt nimetatakse lootusetu regioonina, kus taastamine on kas võimatu või nii keeruline, et peamiselt võimatu. Loomulikult selline iseloomustamine loob sellest maailmapiirkonnast väga selget pilti auditooriumi silmas, ning selle tõttu kui Haitis toimub midagi sarnast, mingi teistsugune looduskatastroof, või poliitiline riigipööre, või majandusega seotud kriis, praeguse meedia kujutlemise tõttu auditoorium ei hakka võtta seda tõsiselt vastu, kuna nende arvates see ongi regioon, kus ei ole tulevikku. Ja loomulikult Haiiti ei ole ainuke niisugune maailmapiirkond.

Samastamise, võrdlemise ja nimetamise oluliseks põhjuseks on ka kindlasti kultuurilised erinevused, ning eriti see on märgatav Lääne-Ida kultuuri vastasseisus. Sel ei ole ainult religioossed ja ajaloolised põhjused, isegi mõtlemisviis on hoopis teistsugune ning eelpool mainitavate tegurite taustal ilmuvad ka majanduslikud ja poliitilised erinevused.

Seega on loogiline, et just kauged maailmapiirkonnad, nagu Lähis-Ida või Hiina (vaadeldavate artiklite hulgas) eristuvad kultuuriliselt ja majanduslikult, rääkimata näiteks Hiina poliitilisest süsteemist, kuigi eelkõige just see tegur on üks olulisematest. Kuna vaadeldavas artiklis on lugu eelkõige lastest ning kuna Hiinas on lastega seotud küsimused eriti piinlikud (peamiselt „ühe lapse peres” seadusega seoses), võib Euroopa elanikule on tõesti vaja olla seletada sellist olukorda.

N: */.../ Miks on nii šokeeritud see rahvas, kes oma ajaloos erinevaid raskeid kuritegusid ja massilist surma üle elas, kes erapooletuna on jäänud, kui televisioonis näidatakse nende kaaskodaniku surmaotsuse hukkamist? /.../* (Lorenz 2010). (Lisa 1.23)

Edasi selles artiklis seda küll seletatakse, kuna ilma seda seletamist on tõesti raske hiinlaste reaktsiooni aru saada, eriti kui loos meenutatakse tõsisemaid rikkumisi ja ajalooliseid tragöödiad.

Samas aga artikli autor tunnistab, et hiinlaseid on tõesti keeruline kuidagi hämmastada ja kuidagi avalikult ja siiralt oma tundeid näitama sundida. Seega ida inimesed on tõesti teistsugused eurooplaste võrreldes ning selliseid märkmeid meedias kindlasti moodustavad regiooni tüüpiliste esindajate portreed.

Samal ajal selle regiooni kohta on võimalik leida poliitilise süsteemi terava kriitikat, mis on aga esitatud looritatud kujul. Seda on võimalik ka määratleda kui nimetamist, kuna konkreetsele rühmale ehk valitsusele kaudselt või otseselt omistatakse päris negatiivsed tunnused ning sellega, et teises poliitilises süsteemis on võimatu lahendada probleeme sarnase viisiga, kui Euroopa riikides, ei arvestata.

N: /.../ *hiljutised rünnakud näitavad valitsuse suutmatust traditsioonilise sotsiaalse struktuuri suure majandusliku murrangu ajal kokku hoida* /.../ (Wong). (Lisa 1.24)

Tähelepanuväärne on see, et sellist tendentsi on võimalik märgata mõlemas väljaandes, nii The Observer'is kui Der Spiegel'is, mis tähendab, et „need”, ehk Kaug-Ida valitsus ja elanikud kindlasti eristuvad tüüpilisest eurooplastest, ning just seetõttu meedia on võimalik leida nimetamist ja võrdlemisi.

Üldiselt on võimalik teha järeldust, et kindlasti iga maailmapiirkonna ja selle esindajatega on seotud avalikud stereotüübid, mis dikteerivad, kuidas on võimalik rääkida ühest või teisest sündmusest ja sellest osalejatest, mis toimub just seal. Samuti igale regioonile on meedia poolt omistatud päris konkreetsed iseloomulikud tunnused: näiteks Lähis-Ida elanikud on agressiivsed ja nende suhtumine religioonisse on hoopis teistsugune eurooplastega võrreldes; Kaug-Ida inimesed on suletud, tasakaalustatud ja mingil määral ka kirgedeta; USA-st kirjutatakse kui tunnustatud liidrist, kes tahab osaleda kõigis, kuid mitte alati teeb seda õigesti; ning kuna Euroopa on „meie” nii kultuuriliselt kui geograafiliselt, rääkides sellest kasutatakse kõige rohkem samastamist kõnealuse riigiga.

3.2.3 Sõltuvus vs. iseseisvus

Kõike riike on võimalik jagada erinevate tunnuste järgi, ning üks nendest on kindlasti poliitiline ja/või majanduslik sõltuvus teistest maailmapiirkondadest. Selles töö osas analüüsitakse artiklite ja järelikult regiooni ideoloogiline lähenemine, ehk siis kas see riik, millest räägitakse, on iseseisev nii majanduslikult kui poliitiliselt teistest, või on sõltuv ning otseselt või kaudselt mõjustatav.

Analüüsid on võimalik välja tuua seda, kuidas kirjeldatakse probleemi või kriisi lahendust, ehk kas vaadeldud riik ise saab selle probleemiga tegutseda, või kas sekkumine väljast, näiteks poliitilistest organisatsioonist või liitlastest, on vajalik.

Selles kategoorias töö autor ei kavatse vaadelda Euroopa piirkonda, kuna mõlemate väljaannete jaoks see on kodumaine ehk „meie” regioon, ning poliitkorrektsuse tõttu nii Der Spiegel’is kui The Observer’is Euroopa Liidu riikide sõltuvusest ja iseseisvust ei räägita. Samuti aga selline teema on tõesti terav majanduskriisi perioodil, ning see sama kriis näitas väga selgesti, mis Euroopa maad on majanduslikult ja järelkult poliitiliselt iseseisvad, ning mis nendest sõltuvad ülejäänutest ühel või teisel määral.

Oluline on märgata, et analüüs tõi välja huvitavat tendentsi: üleüldiselt on võimalik tinglikult jagada kõike maailma riike kolmele rühmale: iseseisvad (need, kes ei sõltu mitte kellestki üldse ning soodustavad arengumaad), sõltuvad (abitud, kelle majanduslik ja poliitiline heaolu sõltud juhtivatest riikidest) ja autonoomsed (suletud süsteemiga riigid, kes ei sõltu mitte kellestki, kuid juhtivatel riikidel ja järelkult rahvusvahelistel organisatsioonidel on olemas tugev soov, et nad oleksid sõltuvad).

Loomulikult pole üllatusena on see, et USA-st räägitakse kui tugevast riigist, kes saab ise oma probleemide ja kriisidega tegeleda ehk neid iseseisvalt lahendada. Samas näiteks Haiti maavärisemise pärast kindlasti ei olnud iseseisvate riikide hulgas, kuna tegelikult ei olnud ka enne maavärisemist. Päril loogiline on just see, et nii nimetatud kolmanda maailma riigid või arengumaad sõltuvad arenenud maailmast nii majanduslikult kui poliitiliselt, ning nende maade kajastamine meedias on kindlasti mõjutatud sellest vaadenurgast.

N: /.../ Haiti on vaene, vaga ja ebausklik riik, mis on läbinisti korrumppeeritud valitsuse, ning suhkruroa, kohvi ja puuviljade parunite abiga tühjunud ja ökoloogiliselt hävitatud /.../ (Brinkbäumer et al 2010). (Lisa 1.25)

Selline iseloomustamine kohe annab selget kujutlust riigi situatsioonist, ning rõhutab selle sõltuvus põllumajandusest. Samas niisuguse organisatsiooni süsteemiga põhimõtteliselt on võimatu kriisiolukorras päästetöid õigelt korraldada ja elu viia, ning just sellest koosneb Haiti sõltuvus ja abitus nii looduskatastroofi situatsioonis, kui üldiselt oma riigis korda luua.

Probleem seisneb just selles, et kuna riigis ei ole piisavalt inimressursse midagi muuta, ning kui enamik rahalistest ressurssidest on valitsuse ja ettevõtjate kätte koondatud, kõik on jäänud just sellel tasemel, kus praegu on. Samuti kindlasti ei saa väita, et Haiiti elanikud on täiesti rahul oma situatsiooniga, kuna see on vale.

N: */.../ Riik jäi hoolduseta, ja iga tund ilma abita, ilma veeta, ilma leivata, ilma elektrita, ilma kütusega lõpuks kütis Haiiti elanikkude viha juhtimise rikkumiste üle. /.../ (Brinkbäumer et al 2010). (Lisa 1.26)*

Kindlasti pole veendumust, et niisuguse reaktsiooniga saab midagi muuta, eriti kriisiolukorra ajal, kuid vähemalt see reaktsioon toimus, aga loomulikult peaaegu diktatuuri režiimis see ei mõjuta eriti valitsuse tegevust. Euroopa väljaannetes on võimalik leida arvamust selle kohta, et arengumaade ellu sekkumine on pigem kohustuslik ja paratamatu, ning mis on veel olulisem seda peetakse kogu maailma majandusliku situatsiooni parendamise mõjuteguriks, kuna loodusliku ressursside tootmine ja kasutamine teoreetiliselt peab olema üldine.

Tähelepanuväärne on see, et arengumaad meedias on kujutletud kui vaesed ressursside poolt, kuid tugeva vaimuga, ning nimetatakse neid pigem partneriteks, mitte kasutatavateks. Siin aga on vaja väga kriitiliselt niisuguseid väiteid hinnata, kuna mitte keegi ei saa öelda, kui siirad need on, ehk kas Euroopas tõesti arvatakse, et arengumaad võivad partneriks olla, või see on pigem globaliseerumise poliitika, kuna kolmanda maailma maade ressursse kasutatakse ka tänapäeval, ning sellega suure tõenäolisusega on võimatu midagi teha. Samas aga selline „sõbralik” ja toetatav suhtumine sõltuvatesse maadesse ilmub mõlemates uuritavates väljaannetes, nii Der Spiegel’is kui The Observer’is.

N: */.../ Riigis [Haiitis] on olemas tugev vastastikuse vastutuse tunne laiendatud perekondade ja kogukondade vahel /.../ (McVeigh 2010). (Lisa 1.27)*

Seega on võimalik kokkuvõtet teha, et arengumaad on esitatud Euroopa meedias sõltuvatena, mis on täiesti loogiline, kuid samas suurtele poliitilistele probleemidele nendes maades pigistatakse silma kinni. Samuti ei saa eitada, et ise arengumaad ei tee mitte midagi situatsiooni parandamiseks, ehk

vähemalt psühholoogilisel tasandil inimesed seal on valmis oma elu muuta paremaks, kuid esimese sammuna on poliitilise süsteemi muutumine.

Rääkides juhtivatest ja iseseisvatest riikidest esimeseks assotsiatsiooniks tuleb küll Ameerika Ühendriigid, kuna nad on kindlasti poliitiliselt ja majanduslikult iseseisvad, ning lisaks sellele avaldavad suurt mõju kogu maailmale erinevates valdkondadest (ka eelpool nimetatud). Samas ei tekki küsimus, kuidas USA lahendab oma sise- ja välispoliitilisi probleeme, kuna eelkõige meedia on hästi palju erinevaid näiteid sellest. Kindlasti aga on võimalik öelda, et USA valitsus palub abi üleriigilistest organisatsioonidest või konkreetsest riikidest tõesti väga harva, ehk eeldab iseseisvalt tegeleda kriisidega.

Ereda näitena on just WikiLeaks'i lugu, mis puudutas peaaegu kogu maailma ja esitas USA valitsust päris negatiivselt. Nagu öeldi selle uurimustöö ülevaht, saksa väljaanne Der Spiegel teravalt kritiseeris USA tegevust ja nende kogu maailma tegude sekkumise soov. Samuti The Observer ja järelkult Suurbritannia pigem toetas oma poliitilist sõpra sellel raskel ajal.

N: /.../ Washingtoni ees on nüüd raske ülesanne veenda oma kontakte üle maailma, et kõik tulevased vestlused on konfidentsiaalsed. /.../ (Leigh 2010). (Lisa 1.28)

Selles katkendis on võimalik näha tugevat tegusõna „veenma”, mis kindlasti rõhutab seda, et USA saab sellega hakkama, ning kindlasti näitab USA valitsuse enesekindlust ja võimutunnet. Tegelikult mitte ainult see lause näitab seda – kogu The Observer'i sellele teemale pühendatud artikkel veendub, et USA on poliitiliselt tugev maailma liider, kelle juhtimine kindlasti teab, kuidas seda ja kõiki muusid probleeme lahendada.

Selles kontekstis päris huvitav on see, et kuigi sekkumine teiste riikide tegevusesse pigem kritiseeritakse Euroopa meedias, siis näiteks kui selline sekkumine või vähemalt teadmine sellest, mis toimub riikides nii nimetatud suletud poliitilise süsteemiga, on võimatu, selline olukord kindlasti häirib juhtivate riikide organisatsioone, näiteks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni. Sellise näitena on kindlasti Põhja-Korea, mõned Aafrika ja Lõuna-Ameerika riigid, ehk pigem arengumaad või maad kommunistliku režiimiga, näiteks Hiina Rahvavabariik. See, et rahvusvahelised

organisatsioonid püüavad kuidagi mõjutada neid regioone ja Hiina eraldi, võib olla ereda näitena sellest, et globaliseerumine on pigem kohustuslik kui looduslik.

Hiina on Kaug-Ida juhtiv riik iseseisva tugeva majandussüsteemiga, suletud poliitilise süsteemiga ning kindlasti sekkumine sellisele olukorrale teiste riikide poolt on võetud Hiinas negatiivselt vastu. Euroopa meedias see on esitatud niimoodi, et tavaliselt Hiinat kindlasti toetatakse ja kritiseeritakse päris harva, kuid siis, kui Hiina valitsus ei suuda kontrollida situatsiooni ning kui Hiinas toimub midagi halb, siis tugev kriitika poliitilise režiimi poole ilmub igal pool.

N: /.../ *Riigis toimuvad dramaatilised radikaalsed muutused. Paljud linnaelanikud kardavad, et kaotavad oma rikkust, oma raskesti kätte saadetud vabadusi ja privileege, paljud põllumehed kardavad, et ei saa kunagi võimalus kunagi elada paremat elu. Ja kogu seaduslikult rasestumiskontrollitud maal on hirm oma lapse eest, oma "Lilled", oma uhkuse ja nende turvalisuse vanaduse eest* /.../ (Lorenz 2010). (Lisa 1.29)

Ja isegi kuigi Euroopal, või NATO-l, või kellelgi veel on olemas soov kuidagi sekkuda Hiina sise- ja välispoliitikale, nendel kindlasti pole võimalust seda teha. Seega on võimalik öelda, et kuigi riigis on tugevalt väljendatud majanduslik ja poliitiline iseseisvus ülejäänutest maast, see ei ole kindlustust, et seda ei tahaks näha vähemalt natuke sõltuvana.

Samasse kategooriasse kulub ka Lähis-Ida maailmapiiirkond peamiselt majanduslikkude põhjuste tõttu. Tähelepanuväärne on see, et selline olukord Lähis-Ida piirkonnas oli võimalik jälgida päris kaua aja jooksul, ning seda meenutatakse ka erinevate kriitiliste artiklite sees.

N: /.../ *Riigisekretär James Baker ütles aastal 1991: "Miski ei tee raskem minu tööd leida Iisraelile diplomaati Araabia partnerite seas, nagu iga uue rahuosotaja kolmandalt poolt tervitamine."* /.../ (Schmitz et al 2010). (Lisa 1.30)

Sellest lõigust on võimalik teha kohe kaks järeldust: esimene on see, et Lähis-Ida regiooni esindajad on iseseisvad ja enesekindlad, ning nad ise teevad kõike võimalikke samme välispoliitika reguleerimiseks. Veel olulisem on see, et mõlemad konflikti pooled saavad probleemi reguleerimise vajadust aru, ning vaid aeg, kannatlikkus ja sihiteadlikkus võivad kuidagi parandada olukorda ja

korraldada sõprussuhteid. Teiseks järeltuleks on see, et pidev sekkumine kolmandalt poolt, ehk erinevate rahvusvaheliste organisatsioonide poolt, vaid halvendavad situatsiooni ja tekitavad tunnet, et keegi jaoks need konfliktid Lähis-Idas on vajalikud, ning just seetõttu nad sekkuvad olukorrale nagu heategijad.

Samas on oluline märgata, et Lähis-Ida maailmapiiirkond eristub järsult ülejaanust maailmast kõigepealt kultuurilises valdkonnas: teistsugune religioon ja ajalugu nõuavad erilist lähenemist, ja senikaua kui juhtivate riikide poliitikud saavad sellest aru, nende sekkumine iseseisvate riikide tegevusesse hinnatakse kui vastutöötamine.

Maailma välispoliitika on mingil määral interaktiivne, ehk paremaks tulemuseks igaks, iga riik ja iga riigi valitsus peab osalema kas vabatahtlikult või sunnitud. Võimu määramine on päris piinlik küsimus, millele ei saa anda ühetähenduslikku vastust. Majanduslikult tugevad maad on võimukad ning just need dikteerivad oma reegleid teistele, ning majanduslikult sõltlasmaad sõltuvad ülejäänutest ka poliitiliselt.

Üldiselt on võimalik öelda, et selles kontekstis iseseisvad ja poliitiliselt aktiivsed maad on kindlasti USA, mõned Euroopa riigid (nende hulgas on kindlasti Saksamaa, Prantsusmaa, Venemaa ja Itaalia), juhtivad Kaug-Ida riigid (peamiselt Jaapan, Hiina ja Lõuna-Korea), ning mõned Nafta Eksportivate Riikide Organisatsiooni esindajad Lähis-Idas. Muud teised, ehk peamiselt Aafrika, Lõuna-Ameerika ja Kaug-Ida arengumaad, kuid samas ka mõned Euroopa ja Lähis-Ida riigid on pigem sõltuvad teistest.

3.2.4 Kõnekujundid

Kõnekujundeid esines kodeeritud artiklites suhteliselt vähe, kuid samas olid võrdlused teravad ja värvikad. Samuti silmapaistvaks tendentsiks on see, et saksa Der Spiegel'is kasutatakse neid palju rohkem, kui The Observer'is, ning seda on võimalik märgata juba sarnaste teemade artiklite võrdlemise ajal.

Niimoodi Hiina kriisist artiklite nimetusi on vastavatult „*Isamaa lillekesed*” ja „*Hiina: lasteajas surmade uurimine ei vaadelda tapjate vaimset tervist*”. Samuti lennukatastroofist Poola presidendiga kirjutatakse erinevalt: Saksamaal nimetatakse artikli sellest „*Nutetud natsioon*”, Suurbritannias on aga „*Poola on šokeeritud presidendi Lech Kaczyński lennukatastroofi tõttu*”. Juba nende kahe

teemade vahel erinevus on tähelepanuväärne. Samas on võimalik teha järeldust, et Suurbritannia väljaande jaoks artiklite pealkirjadeks on olulisem just faktiline informatsioon, mis kohe annab auditooriumile võimalust aru saada esiteks millest maailmapiirkonnast räägitakse, ning teiseks, mis seal juhtub ehk mis on artikli fookuses. Saksamaa väljaande jaoks aga kunstipärane informatsiooni esitus on olulisem.

Rääkides Der Spiegel'is on võimalik ka väita, et seal kasutatakse ka rohkem sõnademänge, ning teravmeelseid ja loomingulisi lahendusi artiklite nimetamiseks. Näiteks lugu sellest, kuidas Barak Obama proovis kuidagi mõjutada sõbralikku suhtekorraldamist Lähis-Idas ja konkreetselt Iisraeli ja Palestiina vahel, nimetati „Võimatu messias”, ehk tõmmati paralleeli tuntud filmiga.

Samuti ka Der Spiegel'i artiklite tekstide sees kasutatakse rohkem metafoore ja eufemisme, kui The Observer'is. Loomulikult seetõttu saksakeelseid tekste omandatakse mingil määral keerulisemalt, kuigi samal ajal niisugune keel loob õiget atmosfääri teksti lugemise ajal, ning sobib paremini situatsiooni kirjeldamiseks, mitte vaid faktide loendamiseks. The Observer'is kasutatakse vastupidi selget ja arusaadavat struktuuri ja keeli, nii et edastada igähele just kõige olulisemat informatsiooni sündmusest lubades ülejäänud iseseisvalt välja mõelda.

Kunstipärane jutustus soodustab kindlasti kaastunnet ja kaasaelamist, ning mingil määral annab ka rohkem mitte ainult mida tunnevad sündmuse osalejad, vaid ka kuidas nad seda tunnevad. Tõesti ereda näitena on loomulikult artiklid Haiiti maavärisemisest. Nagu mainitakse eelpool Suurbritannia nädalajakirjas edastatakse pigem fakte, sündmuse arendamist aja jooksul ning kirjeldatakse päästjate tegevust ja looduskatastroofi üle elanute inimeste psühholoogilisi probleeme.

N: /.../ Haitilastel välismaal on olnud lootusetu jubedustunne ja rahutus, kui nad püüavad välja selgitada, kas nende lähedastele tagatakse ohutust /.../ (McVeigh 2010). (Lisa 1.31)

Loomulikult niisuguste tugevate tunnete kirjeldamise jaoks on kohustuslik tugevate sõnade kasutamine, kuid samas tuntakse, et artikli autor teadlikult abstraherub nendest inimestest, kellel on tõesti suur mure, ning ta ainult teatab sellest, vaid mitte kuidagi avaldab oma kaastunnet. Võib olla seda on võimalik nimetada erapooletusena, kuna uudiste esitamine peab olema just niisugusena. Samas aga võrreldes saksa nädalajakirjaga, kus ei kasutatakse kuiva keelt, või kasutatakse, aga

mitte selliste *human internest* teemadega seoses, jääb mulje, et Suurbritannia väljaanne ei ole tõesti huvitatud selle teema kajastamises.

Samuti on oluline märgata, et Der Spiegel'is õnnetust kirjeldatakse pigem Haiiti sisepoliitilistest vaatenurgast, ning mõnikord isegi võrreldakse Haiiti poliitilist kriisi looduskatastroofiga, mis oli viimase tilgana. Tähelepanuväärne on just see, milliseid metafoore ja võrdlemisi selleks kirjeldamiseks kasutatakse.

N: /.../ *Haiti diktaatorid riiki hävitasid niimoodi, et loodusõnnetus oli abitu* /.../
(Brinkbäumer et al 2010). (Lisa 1.32.)

Selline võrdlus kindlasti soodustab mõtlemisprotsessi, ehk selle fookuses on poliitiline olukord Haiitis maavärisemise enne, sest kuna artikli autor lubab endale võrrelda diktaatorite purustusjõudust loodusõnnetusega, siis kindlasti poliitiline situatsioon selles maailmapiirkonnas oli ebastabiilne ja kontrollimatu.

Samuti Der Spiegel'is laialt leiduvad kõnekujundid, mis tekitaksid assotsiatsioone ajalooliste, religioossete ja kultuuriliste nähtustega. Need kõnekujundid kindlasti muutuvad teksti sügavamaks ja aitavad paremini olukorrast aru saada. Rääkides Haiiti maavärisemisest väga eredalt näeb välja piibli sündmustele viitamine.

N: /.../ *Kas me nimetame seda "postpiibline"? Või on see lihtsalt "apokalüptiline"?* /.../
(Brinkbäumer et al 2010). (Lisa 1.33)

Maavärisemise tõlgendamine apokalüpsise kaudu on tõeliselt tugev ja loominguline samm, mis annab Haiiti elanikkude hirmu ja vaigistamise lisatunnet. Samuti võrreldes kuiva Suurbritannia väljaande keelega selline võrreldus peegeldab sakslaste suhtumist loodusõnnetusele.

Oluline on märgata, et kuna teised analüüsimiseks valitud artiklid ja tegelikult ka enamused mõlemate väljaannete välisuudiste rubriikide artiklitest on tugevalt seotud poliitikaga, ehk pehmete uudiste maht ei ole eriti suur, ei saa väita, et igas loos on olemas tugevad võrreldused või metafoorid. Päril loogiline on see, et kui tekst on pigem kirjeldatav, siis eufemismide ja teiste kõnekujundite

kasutamine on õigustatud ja mingil määral ka kohustuslik, samuti aga tõsistes tekstides liigne loominguline lähenemine võib kahjustada sisu ja põhimõtet.

Seetõttu on vaja kindlustada, et ka Der Spiegel'is, kus keelekasutus on mingil määral rikkam, tõsiste tekstide kohta on võimatu öelda, et nad on erapoolikud ega liiga kunstilised seal, kus see on vastuvõetamatu. Samas aga kui mõned kõnekujundid saavad edastada inimeste tundeid paremini, siis kasutatakse ka peaaegu kõnekeelseid väljundeid.

N: /.../ *Biden oli nii vihane, et Netanyahul ja tema naisel tuli oodata teda poolteist tundi õhtusöögiks* /.../ (Schmitz et al 2010). (Lisa 1.34)

Selline peaaegu familiaarne suhtumine Iisraeli peaministrisse ja tema privaatusse mingil juhul ei häiri lugejat, vaid annab tekstile lisaväärtust, kuna näitab poliitilist tegelast tavalise inimesena, kelle eraelu saab mõjuda kolleegidega välispoliitika arutlemine, nii nagu kõigi teisi inimesi mõjuvad ebaõnnestused tööl.

Üldiselt on võimalik öelda, et Der Spiegel'i jaoks on iseloomulik kunstiline, peaaegu ilukirjanduslik keel, mille eesmärgiks on kas väljaande mainet soodustamine ja kindlustamine, või, kuna Der Spiegel on tõsine ja usaldusväärne ajakiri kõvade uudiste temadega, väljaande loetavuse huvitavaks muutumine, ehk tõsistest temadest terava kriitika ja huumorimeelega rääkimine.

Tähelepanuväärne on see, et kõnekujundid, mida valitakse nende eesmärkide saavutamiseks, on alati täpsed ja sõnavara on tasakaalustatud, mis on tõesti huvitav, kuna kvantitatiivse analüüsi tulemusena oli just see, et võrreldes The Oberveriga Der Spiegel kirjutab rohkem neutraalsete modaalsusega uudiseid, kuigi sõnaliselt seal kasutatakse rohkem eufemisme ja metafoore, kui Suurbritannia väljaandes.

The Observer'i erijoonega saab nimetada tugevate tegusõnade ja omadussõnade kasutamine. Peaaegu kõikides analüüsitavates artiklitest on võimalik leida järgmisi tegusõnasid: ähvardama, hirmutama, mõjutama, lubama, tõendama, rõhutama jne. Samuti omadussõnade hulgas on hästi palju selgelt väljendatud iseloomustamisi, nii tegelaste kui sündmuste poole.

N: /.../ *Mis võib olla tüütu episoodina / ... / plahvatas Iisraelis arutelu rassismi, seksuaalse kommete ja õigluse kohta /.../ (Sherwood 2010). (Lisa 1.35)*

See tsitaat näitab selgelt tugeva tegusõna kasutamist, mis on mingil määral ka sõnamängu osa, kuna meedias Iisraeli-Palestiina maailma regioonide kohta sõna „plahvatus” kasutatakse tavaliselt otsetähenduses. Samuti selle väide näitel on võimalik järeldada, et The Observer’is küll puudub vagatsev suhtumine eelpoolmainitud teemade kohta, ning selles nädalaväljaandes on normis teravate teemade arutlemine ka siis, kui tegu on välisriigis.

Rääkides kõnekujunditest on oluline meenutada, et siin ei mängi olulist rolli just maailmapiirkond, millest räägitakse, vaid pigem meedia kultuur ja selle edastamine konkreetsete väljaannete näitel. Üldiselt saab teha järeldust, et saksa väljaande sõnavara on kindlasti rikkam ja mahlakam, kuigi statistiliselt saksa keeles on vähem sõnu, kui inglise keeles. Samuti huvitavaks tendentsiks on see, et kuigi Saksamaa nädalajakiri kirjutab üldiselt neutraalsem, kui The Observer, siin kasutatakse rohkem teravaid võrdlemisi, metafoore, epiteete ja muid sarnaseid. Samal ajal Suurbritannia väljaandes olulisemat rolli mängivad tegusõnad, mis mingil määral häirivad artiklite üldist tonaalsust, kuigi samal ajal annavad selget ülevaadet meedia traditsioonidest, näiteks seda, et Suurbritannias ei karda järskude väljenditega rääkida probleemidest.

Samuti oluliseks tulemuseks saab pidada seda, et Saksa väljaande jaoks teksti kunstiline edastamine on olulisel kohal, kuigi Suurbritannia väljaannetes põhirõhk on ikka informatsiooni pakkumine, ning tavaliselt seda tehakse kuival ja faktiliselt, isegi kui tegu on olemuslooga.

4. Järeldused ja diskussioon

Töö peamiseks küsimuseks oli mismoodi erineb välislugude üldine skeem Suurbritannia ja Saksamaa ajakirjade korral. Analüüsi tulemustest selgus, et üldiselt erineb pilt maailmast väljaannete lõikes oluliselt, kuid üldine tendents Euroopa, USA ja konfliktipiirkondade eelistamise poole on sama mõlema väljaande puhul. Kaugemad maailmapiiirkonnad puuduvad suuresti väljaannete maailmapildilt. Seega on võimalik oletada, et erinevates Euroopa riikides maailmapilt erineb teatud määral üksteisest.

Kindlasti on mõned asjad ja teemade valik erinevates riikides inimeste jaoks ühised, kuigi pole võimalik kindlustada, et nende taustal saaks üles ehitada ühist Euroopa sotsiaalset ruumi. Väljaanded kajastavad suuremaid ja mõjukamaid Euroopa riike rohkem kui teisi, mis võib mõjutada negatiivselt ühise sotsiaalse ruumi kujunemist, kuna võib tekitada mulje, et väiksed riigid neelatakse koos nende huvidega lihtsalt alla.

Järgnevalt on välja toodud põhilised uurimustulemused seostatuna püstitatud tööhüpoteesidega:

- Hüpootees, et välislugude peamiseks teemaks on poliitika ja sellele järgnev majandus, on õige vaid poolenisti: poliitika on tõesti üks populaarseaks teemaks, erita saksa ajakirja jaoks; Suurbritannia ajakirjas on aga põhiteema on sotsiaalelu. Majandus üldse ei ole nii populaarne, kui võiks olla.
- Uurimustöö tõestas ka poolenisti hüpoteesi kehtivust, et kultuuriline ja ajalooline taust välisuudiste kajastamisel on väga oluline: Suurbritannia ajakirjas küll ei eristunud selgelt endiste kolooniate kajastamine, kuigi Der Spiegel kirjutas suhteliselt palju Türgist ja Ida-Euroopa riikidest.
- Kinnitust leidis hüpotees, et Euroopa Liidu riikide seas tulevad mõlemas väljaandes esile suured ja mõjukad riigid ja konkreetsete riikide naabrid.: Suurbritannia ja Saksamaa kõrval kirjutatakse suhteliselt palju Prantsusmaast ja Itaaliast ehk siis nendest riikidest, mis tõepoolest mängivad olulist rolli Euroopa poliitilises elus.
- Samuti leidis kinnitust hüpotees, et lisaks Euroopa riikidele tulevad esile Põhja-Ameerika (eelkõige USA), Lähis-Ida ja Aasia regioon, seda mõlema analüüsitud väljaande korral.
- Hüpootees, et Saksamaa poliitilises ajakirjas on erinevate maailmariikide maht suurem ja mitmekesisem, kui Suurbritannias, leidis empiirilise analüüsi põhjal samutikinnitust.

Maailmapiirkonnad, mis on esitatud Der Spiegel'is on kindlasti mitmekesisemad kui need, mis on kajastatud The Observer'is, ning seega saksa lugejaskond omab täielikumat pilti maailmast.

- Hüpotees, et mõlemate väljaannete valitud konkreetsete sündmuste kajastamine on tasakaalustatud ja erapooletu, ei leidnud analüüsis kinnitust, kuna erinevate väljaannete jaoks eristuvad selgelt riigid, mida peetakse „meie“ või „nemad“ piirkonnaks. Seetõttu võib sarnase sündmuse kajastamine olla tegelikkuses väljaannete lõikes väga erinev. Samuti eristub väljaannetes selgelt keelekasutamine, nt Der Spiegel'is kasutatakse palju rohkem metafoore ja eufemisme, ning isegi artiklite nimetused on kreatiivsem.
- Samas hüpotees, et erinevate väljaannete välisuudised on pigem negatiivsed kui positiivsed, kehtib. Mõlema väljaande välisuudiste rubriigis domineerivad neutraalsed või negatiivsed sündmused, ning seega pilt maailmast, mida saab ajalehtedest lugeja, on suuresti negatiivne.

Käesoleva töö tulemused on teatud määral sarnased varasemate uuringute tulemustega. Näiteks Rutševikovi (2005) uurimus kinnitas samuti eelpoolmainitud ja Euroopa välisuudistes valitsevaid tendentse ning rõhutab erinevate maailmapiirkondade kajastamise ebavõrdsust meedias. Maailmapildi erinevusi on vaadeldud ka teistes varasemates töödes, kuigi uurimuste fookus oli pigem Eesti pildi analüüsimisel konkreetsete maade ajalehtedes: Rootsis (Vaino 2004), Soomes (Sipilä 2005), Taanis (Orloff 2006), Prantsusmaal ja Belgias (Kuusk 2006). Siiski näitasid ka nimetatud analüüside tulemused sarnaselt käesoleva tööga, et eri maailma regioone kajastatakse meedias ebavõrdselt. Meedias eelistatakse esitada riike, mis on väljaande päritolumaa jaoks kultuuriliselt ning ajalooliselt arusaadavam. .

Analüüsitud väljaannete geograafilise fookuse osas võib üldiselt öelda, et kirjutatakse rohkem Lääne- kui Ida-Euroopast, rohkem Euroopast ja USAst kui ülejaanust maailmast, rohkem negatiivsetest sündmustest kui positiivsetest ning rohkem poliitikast ja sotsiaalelust. Samuti kirjutab Der Spiegel rohkem tasakaalustatud artikleid, milles keelekasutus on rikkam ja mahlakam, võrreldes The Observer'i sõnakasutusega. Sellised tulemused näitavad, et eri väljaannetel on teatud prioriteedid, kuidas informatsiooni edastada soovitakse. Nimetatud kultuuriliste eripärade uurimine võiks olla üks huvitav rõhuasetus edasistes uuringutes.

Käesoleva töö tulemused võimaldavad järeldada, et Suurbritannia ja Saksamaa kvaliteetnädalajakirjad edastavad maailmapilti lähtuvalt poliitilistest ja majanduslikest

prioriteetidest. Loomulikult on vaid Der Spiegel'i ja The Observer'i näitel võimatu üldistada tendentse Euroopa meediaväljal, kuid siiski on võimalik oletada, et teiste riikide meedia, mitte vaid Euroopas, aga ka kõikjal maailmas, edastab oma arusaama teistest maailmapiiirkondadest ja sündmustest, mis seal toimuvad. Seetõttu oleks teine huvipakkuv fookus edasiseks uurimiseks teiste juhtivate riikide meedia geograafilist fookus.

Tähtis on rõhutada, et meedia poolt loodud maailmapilt on vaid konkreetse lugejaskonna nägemus maailmast, ehk siis tavaliselt just poliitikud, poliitiliste organisatsioonide esindajad ja valdkondade spetsialistid on need, kes otsustavad, milline pilt maailmast inimeseni jõuab massimeedia kaudu. McQuail (2003: 289) kirjutab võimalikest ohtudest, mis kaasnevad selle protsessiga: „Uudise sisuline kallutatus võib moonutada reaalsust, näiteks antakse negatiivne pilt erinevatest vähemusgruppidest, jäetakse arvestamata või tõlgendatakse vääralt naise rolli ühiskonnas või soositakse teatud poliitilist parteid või filosoofiat.” Sama võib väita ka erinevate riikide kohta. Meedial on teatud eelistused, millistest temadest, piirkondadest ja riikidest kirjutada, ning millistest sündmustest peab teadma valitud auditoorium. McQuail (2003: 289) jätkab mõttearendust uudiste kallutatuse teemal: „Esineb nii suurt uudiste kallutatust, et seda võib pidada peaaegu valeks, propagandaks või ideoloogiaks.” Näiteks esineb maailma infoagentuurides ja meediakanalites suur kallutatus arenenud riikide kasuks – neid kajastatakse rohkem ja positiivsemas valguses.

Erinevates riikides ja erinevatel meediakanalitel on oma nägemus maailmast ehk teisisõnu oma rahvusvaheline sotsiaalne ruum (Vihalemm 2004). Loogiline, et poliitiliselt ja majanduslikult mõjukamatel riikidel on rohkem ressursse infosignaali tugevdamiseks ning informatsioon nendest riikidest on mahukam, aga ka sageli teadlike vahendite rakendamise tõttu lihtsamalt auditooriumile mõistetav. Seega geograafiline lähedus ei ole enam ainuke tegur, mille põhjal inimestel on huvi ühe või teise regiooni vastu. Ka Gould & White (1974; 1986) oma uuringutega jõudsid sarnasele järeldusele. Sellised tulemused pakuvad ka seletust sellele, miks nii nimetatud „vanas maailmas” on nii suur huvi geograafiliselt kaugel USA vastu – põhjuseks on Suurbritannial lasuv endise koloonia nn jääkvastutus. Samal ajal Saksamaal tuntakse huvi Põhja-Ameerika vastu vaid poliitilistel ja majanduslikel põhjustel.

Sarnaselt on igal indiviidil oma arvamus ühest või teisest riigist, mis põhineb mitte vaid meediast saadud informatsioonist. Sellest rääkis ka Haynes (1981), kelle järgi igal indiviidil on oma arusaam

maailmast, mis põhineb isiklikel kogemustel ja eelistustel. Samuti on ka igal riigil olemas tugevad ajaloolised ja kultuurilised põhjused, miks just üks või teine maailmapiiirkond äratub tähelepanu ja huvi. Niimoodi on näiteks Saksamaa enam keskendunud Lähis-Ida piirkonnale, eriti Iisraelile ja Türgile, kuid Suurbritannial on seevastu rohkem huvi India ja teiste endiste kolooniate vastu.

Üldiselt on võimalik öelda, et mõlema väljaande rahvusvaheline ruum ei eristu väga kardinaalselt, kuigi mõned erinevused siiski eksisteerivad. Näiteks Der Spiegel'is on kindlasti rohkem tähelepanu pööratud sellele, mis toimub Euroopas, kuid The Observer'is selline tendents pigem puudub. Seega võib öelda, et Suurbritannia väljaande geograafiline fookus on veidi kitsam ning on suunatud pigem geograafiliselt kaugetele maadele. Samal ajal Der Spiegel kui Euroopa ühe juhtiva riigi poliitiline ajakiri kindlasti ei saa Euroopas toimuvast rääkida pealiskaudselt ning seetõttu selle ka selle väljaande rahvusvaheline ruum on keskendunud eelkõige naaberriikidele.

Kuid kas on üldse võimalik, et kõiki riike kajastatakse ühtlaselt ja proportsionaalselt? Või kas Euroopa elanikud vajavad informatsiooni sellest, mis toimub maailma kaugetes regioonides, Aafrikas või Aasias, kus on hoopis teistsugused reeglid, seadused ja moraali normid? McQuail (2003: 290) esitleb meediapoolse moonutamise vastu suunatud „kriitika-mündi“ teist poolt: „Eeldus, et meedia peaks peegeldama reaalsust otseselt ja proportsionaalselt, on sageli meedia tegevuse kritiseerimise aluseks ja see on tihti ka meedia mõjude uurimise põhiline koostisosa /.../, kuigi see eeldus ise on küsitav.“ Leian, et arvuliselt proportsionaalne maailmapiiirkondade kajastamine pole kuigi tõenäoline, kuna riikide ja väljaannete subjektiivsed eelistused mängivad olulist rolli. Loomulik, et Euroopa elanikud on rohkem huvitatud nendest sündmustest, mis toimuvad nende naabririiikides kui kuskil kaugel Aafrikas või Austraalias. Need Euroopa riigid, mis on poliitiliselt, majanduslikult, kultuuriliselt ja keeleliselt kõige mõjukamad, mõjutavad arvatavasti rohkem ka Euroopa väikeriikide elanikke ning mingil määral kontrollivad ka infovoolu, mis sealt saabub. Samas geograafiline lähedus ei ole ainuke põhjus – tugevad ajaloolised ja kultuurilised sidemed mängivad olulist rolli teemade valimises.

Rääkides kõnekujunditest, mida kasutatakse maailmapildi loomisel, on vajalik määratleda, et maailma jagatakse eelkõige „meieks“ ja „nendeks“, ning „nemad“ on tavaliselt erineva kultuurilise, majandusliku ja poliitilise taustaga. Selliste mõtteliste piiride tõmbamise taga on sageli ajaloolised põhjused.. Samal ajal „meie“ ei ole ainult riigi lähedasemad naabrid, vaid tavaliselt eelpool mainitud

tunnusjoontega sarnased riigid, mis võivad hoopis geograafiliselt suhteliselt kaugel paikneda. Käesoleva töö analüüsitulemustest ilmnes huvitava aspektina, et saksa väljaanne soodustab mittesekkumise poliitikat suhetes USAga, kui samal ajal The Observer avalikult toetab USA poliitikat.

Analüüsitud välisuudistele keskenduvad väljaanded pole Euroopa kontekstis midagi unikaalset. Siiski Eestis praegu selline ülevaatlik ajakiri või ajaleht puudub, mis võiks pakkuda huvitatud auditooriumile informatsiooni kogu maailmast, mitte vaid kõige olulisemast ja mõjukamatest regioonidest. Iseküsimus on loomulikult see, kas Eesti kodanikel on olemas huvi teada saada, mis toimub geograafiliselt kauges maades? Või on praeguse hetke meedia kajastus piisav ja rohkemast ei tunta puudust? Üheks antud uurimistöö edasi arendamise võimaluseks on Eesti ja Eesti naaberriikide geograafilise fookuse võrdlus näiteks päevalehtede tasandil, aga toimetajate ja lugejate eelistused, mis osalevad geograafilise fookuse kujundamisel Eesti päevalehtedes.

Kokkuvõtte

Meedia poolt kujundatavat pilti maailmast ehk meedia geograafilist fookust on tähtis uurida, kuna meedia mängib olulist rolli inimeste maailmapildi kujundamisel.

Meedia esitab pilti muust maailmast eelkõige välisuudiste kaudu, mistõttu käesolevas töös analüüsitakse kahe välisuudiste keskenduva ajakirja – Der Spiegel ja The Observer – geograafilisele fookuse analüüsimisele.

Käesoleva töö esimeses osas on püstitatud uurimusküsimused ja tööhüpoteesid, millele uurimuse käigus vastuseid otsiti. Uurimustöö eesmärgiks on analüüsida, kuidas Euroopa ülevaatlilikud nädalaväljaanded kujutavad ümbritseva maailma, ning milliseid maailmapiiirkondi peetakse olulisemaks.

Uurimismeetodiks on kvantitatiivne kontentanalüüs, kus analüüsiühikuteks olid kõik rahvusvahelise fookusega lood valitud numbrites, ning kriitiline diskursusanalüüs, kus analüüsitakse keelekasutamist uudiste kajastamisel.

Uurimistulemustest selgus, et välislugude modaalsus on mõlema väljaande puhul üsna sarnane – domineerivad negatiivsed või neutraalsed uudised. Positiivseid sündmusi kajastatakse välislugudes suhteliselt vähe.

Välislugude teemadest domineerivad selgelt eelkõige poliitika ja sotsiaalelu, erinevused on seotud eelkõige väljaannete suunitlusega ja erinevate maade meediakultuuriga. Suhteliselt palju kajastatakse seoses välismaaga ka ühelt poolt majandust ja kultuuri, teiselt poolt konflikte, katastroofe ja terrorismi.

Ajalehtede sarnasus seisneb USA laialdases kajastamises. Mõlema väljaande puhul on aga täheldatav tugev Euroopa-kesksus. Samas Saksa ja Briti ajakirjad kirjutavad palju konfliktipiirkondadest ja Aasia suurriikidest. Võrreldes The Observer'iga pöörab Der Spiegel ka rohkem tähelepanu Euroopa väikestele riikidele. Aafrika, Austraalia ja Okeania ning Lõuna-Ameerika pole kummagi väljaande jaoks eriti huvitavad. Saksa ajakirjas kirjutatakse ka Euroopa Liidu tegemisest, kuigi The Observer'i jaoks see teema ei ole eriti populaarne.

Kõnekujundite analüüsi põhjal on võimalik öelda, et Der Spiegel'is kasutatakse kunstilisemat keelt, ning rohkem võrdlemisi, metafoore jms. Samas The Observer'i jaoks mängib informatsiooni faktiline edastamine iseneselt olulist rolli; kirjutamise loomingulisusele siin ei pöörta erilist tähelepanu. Veel üheks huvitavaks järelduseks on see, et mõlema väljaande korral ehk siis mõlemad riigi jaoks eristuvad selgelt erinevad viisid, kuidas jaotatakse maailma „meie” ja „nende” piirkondadeks.

Analüüsi tulemusena võib järeldada, et mõlemad väljaanded esitavad teatud moonutatud pilti maailmast, kuna kajastatakse pigem mõjukamaid ja poliitiliselt aktiivseid riike maailmas.

Kasutatud kirjandus

- 1) Anderson, P.J. & A. Weymouth (1999) *Insulting the Public? The British Press and the European Union*. London: Longman.
- 2) Berger A. A. (1998). *Media Research Techniques*. Second Edition. SAGE Publications, California.
- 3) Bojarova, D. (2010). Venemaa ja venelaste kujutamine ETV2 „Aktuaalne kaameral saadetes 2009.aastal. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool, Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
- 4) Campbell, W. J. (1996). Two days in the world of news: An exploratory analysis of media content in 37 countries. Global News-Flow. [www.ibiblio.org/newsflow/results].
- 5) Eilders, C. & K. Voltmer (2003). Zwischen Deutschland und Europa. Eine empirische Untersuchung zum Grad von Europäisierung und Europa-Unterstützung der meinungsführenden deutschen Tageszeitungen. In: *Medien & Kommunikationswissenschaft*, 2 (51), 250-270.
- 6) Galtung, J. & M. H. Ruge (1970). The structure of Foreign News. The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Foreign Newspapers. J. Tunstall (toim.). *Media Sociology: a Reader*. London: Constable, 259-298.
- 7) Gould, P. & R. White (1974). *Mental Maps*. New York, Baltimore: Penguin Books Inc.
- 8) Gould, P. & R. White (1986). *Mental Maps*. 2nd edition. Harmondsworth: Penguin.
- 9) Hachten, W. A. (1994). *The World News Prism. Changing Media of International Communication*. Iowa: Iowa State University Press / Ames.
- 10) Haynes, R. M. (1981). *Geographical Images and Mental Maps*. Macmillan Education.

- 11) Haynes, Jr., R.D. (1984). Test of Galtung's Theory of Structural Imperialism. R. L. Stevenson & D. L. Shaw (toim.). *Foreign News and the New World Information Order*. Iowa: Iowa State University Press / Ames, 200-216.
- 12) Kalmus, V. (2009). *Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid*. Loengukonspekt sügissemestrist 2009. Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.
- 13) Kase, K. (2005). Rahvusvaheline uudistevoog Postimehes: 1995. ja 2003-2004. aasta võrdlus. Bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu.
- 14) Koopmans, R., Neidhardt, F. & B. Pfetsch (2000). Conditions for the Constitution of a European Public Sphere. Paper presented at the Euroconference "Democracy Beyond the Nation-State", Athens, 5-7 October 2000.
[www.wz-berlin.de/zkd/zcm/pdf/koopmans_european_public_sphere.pdf].
- 15) Koopmans, R. & J. Erbe (2003). Towards an European Public Sphere? Vertical and Horizontal Dimensions of Europeanised Political Communications. Paper presented at the International Conference "Europeanisation of Public Spheres. Political Mobilisation, Public Communication, and the European Union." Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung, 20-22 June. [<http://skylla.wz-berlin.de/pdf/2003/iv03-403.pdf>].
- 16) Laherand, M., (2008) Kvalitatiivne uurimisviis. Infotrükk .
- 17) Longan, M. W. (2005). 'Visions of community and mobility: the community networking movement in the USA', *Social & Cultural Geography* 6(6), 849–864.
- 18) Mahwah, D. K. (2003). *Europe in the Media: A Comparison of Reporting, Representation, and Rhetoric in National Media Systems in Europe*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

- 19) McQuail, D. (2003). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tõlge eesti keelde. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- 20) Mezzana, D. (2002). A cancerous image. *African Societies*.
[www.africansocieties.org/n4/eng/Dossier.htm].
- 21) Rutšaikov, D. (2005). Eesti, Saksa ja briti kvaliteetlehtede geograafiline horisont 2004-2005. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool, Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
- 22) Scherer, H. & S. Vesper (2004). Was schreiben die anderen? Ausländische Pressestimmen als Vorform paneuropäischer Öffentlichkeit - Eine Inhaltsanalyse deutscher Qualitätszeitungen. In L. Hagen (Hrsg.), Europäische Union und mediale Öffentlichkeit. Theoretische Perspektiven und empirische Befunde zur Rolle der Medien im europäischen Einigungsprozess. Köln: Herbert von Halem Verlag, 195- 211.
- 23) Schütz, A. & Luckmann, T. (2003). *Strukturen der Lebenswelt*, Konstanz: UVK Verlagsgesellschaft.
- 24) Stevenson, R. L. (1984). Foreign News. R. L. Stevenson & Shaw, D. L. (toim.). *Foreign News and the New World Information Order*. Iowa: Iowa State University Press / Ames, 20 – 36.
- 25) Stevenson, R. L. (1996). Remapping the News of the World. *Global News-Flow*.
[www.ibiblio.org/newsflow/results].
- 26) Stevenson, R. L. & R. Cole (1984). Patterns of Foreign News. R. L. Stevenson & Shaw, D. L. (toim.). *Foreign News and the New World Information Order*. Iowa: Iowa State University Press / Ames, 37-62.
- 27) Stevenson R. L. & G. D. Gaddy (1984). „Bad News“ and the Third World. R. L. Stevenson & Shaw, D. L. (toim.). *Foreign News and the New World Information Order*. Iowa: Iowa State University Press / Ames, 88-97.

- 28) Titscher, S. et al. (2000) *Methods of Text and Discourse Analysis: Content analysis*, London: Sage.
- 29) Vihalemm, P. (1997). *Changing National Spaces in the Baltic Area*. Lauristin, M & Vihalemm, P. koos Rosengren, K. E. & Weibull, L. (toim.). *Return to the Western World. Cultural and Political Perspectives on the Estonian Post-Communist Transition*. Tartu: Tartu University Press.
- 30) Vihalemm, P. (2004). *Sotsiaalne ruum*. Rmt.: Kalmus, V., Lauristin, M. & P. Vengerfeldt (toim.). *Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse Mina. Maailm. Meedia tulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- 31) Wimmer, R.D. & Dominick, J.R. (1991) *Mass Media Research. An Introduction*. Wadsworth Publishing Company. Belmont, California.

Summary

The geographical focus of European news magazines: The foreign news section of Der Spiegel And The Observer in 2010.

This research paper is focused on media role in constructing Europeans' picture of the world. Media is one of the most effective factors of influencing people's attitude to one or another world region. Therefore it is relevant to conduct the research on picture of the world, that media is presenting.

Work compares the foreign news agenda in two weekly quality-newspapers from Great Britain (*The Observer*) and Germany (*Der Spiegel*). Research is based on content analysis; 140 stories from world news section during the period January-November 2010 were studied.

The result of the research considers the preference of the quality-newspapers to cover mostly neutral or negative events from abroad. The most popular topics are the politics for *Der Spiegel* and social life for *The Observer*. Those differences seem to occur due to inequality of media culture.

The coverage of countries also differs in the newspapers. The same tendency mainly considers the extensive coverage of European region and USA. *Der Spiegel* and *The Observer* cover much conflict regions and Asian countries as well. South-America, Africa, Australia and Oceania do not provide much interest for those newspapers.

Speaking about the ways of expression is possible to say that in *Der Spiegel* more creative language as well as different metaphors, euphemisms and others are used. At the same time for *The Observer* exactly the production of the fact information is more important, which means the creativity is not the main goal. In addition for both newspapers as well as for both countries definition of "our" and "your" countries differs very much and that provide differences in representation of the regions.

As a result of the research it is possible to report, that these two quality-newspapers transmit significantly distorted picture of the world by covering more prominent and politically active countries. Neighboring countries and European region are also more popular than any other part of the world.

Lisad

Lisa 1. Tsitaadid originaalkeeles

- 1) /.../ Apart from taking powerful security measures, we also need to solve the deeper reasons behind this issue, including resolving social tensions, reconciling disputes and enhancing mediation at the grass-roots level," he [the Chinese prime minister] said /.../

Wong, E. (2010). The Observer. *China: nursery school deaths probe will not study killers' mental health.*

- 2) /.../ Denn Amerikas Botschafter können gnadenlos in der Beurteilung der Länder sein, in denen sie akkreditiert sind./.../

Falksohn, R. et al (2010). Der Spiegel. *Im Visier der Supermacht.*

- 3) /.../ Nicht, dass die US-Regierung keine Hebel hätte, Israel zu einer wenigstens minimalen Änderung ihrer Siedlungspolitik zu bewegen. /.../

Schmitz, G. et al (2010). Der Spiegel. *Messias impossible.*

- 4) /.../ The Chinese regard children as an especially treasured stratum of society. /.../

Wong, E. (2010). The Observer. *China: nursery school deaths probe will not study killers' mental health.*

- 5) /.../ Some see echoes of a primeval – and racist – instinct to protect "our" women against outside marauders. Others are outraged at what they see as a blatant injustice, pointing to a backdrop of widespread, systematic and – some say – growing discrimination against Arabs. /.../

Sherwood, H. (2010). The Observer. *Saber Kushour: 'My conviction for "rape by deception" has ruined my life'.*

- 6) /.../Gordon Brown said: /.../ we know the difficulties that Poland has gone through and the sacrifices that he himself made as part of the Solidarity movement, and we know the contribution he made to the independence and the freedom of Poland/.../.The German chancellor, Angela Merkel, said she was "deeply dismayed by the plane crash and the death of the Polish president"/.../.

Harding, L. & Connolly, K. (2010). The Observer. *Poland in shock as plane crash kills President Lech Kaczynski*.

- 7) /.../ a Foreign Office spokesman said: They can damage national security, are not in the national interest and, as the US have said, may put lives at risk. We have a very strong relationship with the US government. That will continue. /.../

Leigh, D. (2010). The Observer. *US embassy cables leak sparks global diplomatic crisis*.

- 8) /.../ Was Obama im Nahen Osten alles falsch gemacht hat, ist daran zu erkennen, was man im Amt des israelischen Ministerpräsidenten Netanjahu von Emanuel hält - nämlich gar nichts. Dort gilt er als Hassfigur; Emanuel sei es, der Obama gegen Israel aufgebracht und Jerusalem und Washington den Ärger mit den Siedlungen eingebracht habe. /.../

Schmitz, G. et al (2010). Der Spiegel. *Messias impossible*.

- 9) /.../ Wen Jiabao, the Chinese prime minister, said on Thursday that the government would examine the deeper social problems that may have led to the recent string of deadly attacks on schoolchildren. /.../

Wong, E. (2010). The Observer. *China: nursery school deaths probe will not study killers' mental health*.

- 10) /.../ Die Kommunistische Partei rechtfertigt ihre Herrschaft damit, dass sie Stabilität und eine "harmonische Gesellschaft" garantiere /.../

Lorenz, A. (2010). Der Spiegel. *Blümchen des Vaterlandes*.

- 11) /.../ People are kept psychologically well by connections and attachments in their communities. Friends and family are what gets people through, and in a tight-knit place like Haiti, we have to be careful about imposing western understandings. /.../

McVeigh, T. (2010). The Observer. *Haiti earthquake: facing life after so many deaths*.

- 12) /.../ After the tsunami, many people were not able to see or bury their dead because of panics over public health issues, but actually the rituals of death are hugely important to how we cope with grief and death, and you can cause enormous damage by preventing people doing that. /.../

McVeigh, T. (2010). The Observer. *Haiti earthquake: facing life after so many deaths.*

- 13) /.../ Und so konnte die Welt - zwei Tage lang, bis die Hilfe langsam einsetzte - nichts anderes tun, als mit wachsendem Entsetzen den Berichten zuzusehen, die das unfassbare Leid ausbreiteten. /.../

Brinkbäumer, K. et al (2010). Der Spiegel. *Im Totenhaus der Karibik.*

- 14) /.../ Der Moralist, der in seiner Antrittsrede versprach, Prinzipien nicht für Sicherheit opfern zu wollen, tut heute, in den Augen seiner Gegner, genau dieses. Er schmiedet Kompromisse, und das missfällt selbst seinen Anhängern. /.../

Schmitz, G. et al (2010). Der Spiegel. *Messias impossible.*

- 15) /.../ Obamas Chancen, zwischen Israelis und Palästinensern einen ähnlichen Erfolg zu erreichen, sind derzeit aussichtslos: Die Palästinenser vertrauen ihm nicht mehr, und die Israelis nehmen ihn nicht Ernst. /.../

Schmitz, G. et al (2010). Der Spiegel. *Messias impossible.*

- 16) /.../ „Ich verurteile diese Entscheidung“, sagte er nachher. "Sie ist genau der Schritt, der das Vertrauen untergräbt, das wir jetzt brauchen." /.../

Schmitz, G. et al (2010). Der Spiegel. *Messias impossible.*

- 17) /.../ the judge, he says, was that "because you are an Arab and you didn't make that clear, we are going to punish you". /.../

Sherwood, H. (2010). The Observer. *Saber Kushour: 'My conviction for "rape by deception" has ruined my life'.*

- 18) /.../ They have dominated Polish politics for the past decade, espousing a national conservative – and often anti-Russian – ideology. /.../

Harding, L. & Connolly, K. (2010). The Observer. *Poland in shock as plane crash kills President Lech Kaczynski.*

19) /.../ Dass ausgerechnet der sonst kühl wirkende Putin am Unglücksort spontan seinen polnischen Kollegen Donald Tusk umarmte und dabei Tränen nicht zurückhalten konnte, hat die Russen bewegt. /.../

Neef, C. & Puhl, J. (2010) Der Spiegel. *Die weinende Nation*.

20) /.../ nach dem Begräbnis ging die offizielle Staatstrauer zu Ende, aber die Tragödie wird Polen prägen - zumindest den Kampf um die Nachfolge des Toten /.../

Neef, C. & Puhl, J. (2010) Der Spiegel. *Die weinende Nation*.

21) /.../ Jaroslaw Kaczynski hofft nun, dass auf seinen Bruder nicht noch post mortem ein Schatten fällt. /.../

Neef, C. & Puhl, J. (2010) Der Spiegel. *Die weinende Nation*.

22) /.../ Es ist ein Land mit einer traurigen Gegenwart und einer stolzen Geschichte. /.../

Brinkbäumer, K. et al (2010). Der Spiegel. *Im Totenhaus der Karibik*.

23) /.../ Warum wühlt das ein Volk so auf, das in seiner Geschichte so schwere Verbrechen, so massenhaften Tod erlebt hat und abgebrüht hinsieht, wenn im Fernsehen zum Tode Verurteilte vor ihrer Hinrichtung gezeigt werden? /.../

Lorenz, A. (2010). Der Spiegel. *Blümchen des Vaterlandes*.

24) /.../ the recent attacks show an inability by the government to hold together the traditional social fabric in a time of great economic upheaval. /.../

Wong, E. (2010). The Observer. *China: nursery school deaths probe will not study killers' mental health*.

25) /.../ Haiti ist ein armes, frommes, abergläubisches Land, von durch und durch korrupten Herrschern zugrunde gerichtet, von Zuckerrohr-, Kaffee- und Baumwollbaronen ausgepresst und ökologisch zerstört. /.../

Brinkbäumer, K. et al (2010). Der Spiegel. *Im Totenhaus der Karibik*.

26) /.../ Der Staat blieb unsichtbar, und mit jeder Stunde ohne Hilfe, ohne Wasser, ohne Brot, ohne Elektrizität, ohne Benzin stieg die Wut der Haitianer über das Versagen ihrer Führung. /.../

Brinkbäumer, K. et al (2010). Der Spiegel. *Im Totenhaus der Karibik*.

27) /.../ The country has a strong sense of mutual responsibility among extended families and communities. /.../

McVeigh, T. (2010). The Observer. *Haiti earthquake: facing life after so many deaths*.

28) /.../ Washington now faces a difficult task in convincing contacts around the world that any future conversations will remain confidential. /.../

Leigh, D. (2010). The Observer. *US embassy cables leak sparks global diplomatic crisis*.

29) /.../ Das Land befindet sich in einem dramatischen Umbruch. Viele Städter treibt die Angst, ihren Wohlstand, ihre mühsam errungenen Freiheiten und Privilegien zu verlieren, viele Bauern die Furcht, nie eine Chance zu bekommen, jemals ein besseres Leben führen zu können. Und alle im Land der staatlich verordneten Geburtenkontrolle haben Angst um ihr Kind, ihr "Blümchen", ihren Stolz und ihre einzige Sicherheit fürs Alter. /.../

Lorenz, A. (2010). Der Spiegel. *Blümchen des Vaterlandes*.

30) /.../ Außenminister James Baker 1991 sagte: "Nichts macht meinen Job schwieriger, arabische Friedenspartner für Israel zu finden, als dass ich bei jedem Besuch von einer neuen Siedlung begrüßt werde." /.../

Schmitz, G. et al (2010). Der Spiegel. *Messias impossible*.

31) /.../ Haitians abroad have been in a desperate state of grief and anxiety as they try to find out if their loved ones are safe. /.../

McVeigh, T. (2010). The Observer. *Haiti earthquake: facing life after so many deaths*.

32) /.../ Haitis Diktatoren haben das Land so ruiniert, dass es der Naturkatastrophe wehrlos ausgeliefert war. /.../

Brinkbäumer, K. et al (2010). Der Spiegel. *Im Totenhaus der Karibik*.

33) /.../ Soll man das "postbiblisch" nennen? Oder doch bloß "apokalyptisch"? /.../

Brinkbäumer, K. et al (2010). Der Spiegel. *Im Totenhaus der Karibik*.

34) /.../ Biden war so sauer, dass er Netanjahu und dessen Frau anderthalb Stunden mit dem Abendessen warten ließ /.../

Schmitz, G. et al (2010). Der Spiegel. *Messias impossible*.

35) /.../ What might have been a tawdry episode /.../ exploded into a debate in Israel about racism, sexual mores and justice. /.../

Sherwood, H. (2010). The Observer. *Saber Kushour: 'My conviction for "rape by deception" has ruined my life'*.

Lisa 2. Analüüsitud uudiste nimekiri

The Observer

(3.01.10)

Obama takes on opponents over national security lapse

Assassin shot in cartoonist's home has al-Qaida terror links

Peru's mountain people struggle as the winters grow ever colder

Delhi tries to calm tourists' fears after security warnings

Yemeni air attacks on al-Qaida fighters risk mobilising hostile tribes

Tokyo hole-in-the-wall gang steals watches worth 2m pounds

Pirates seize second UK-flagged cargo ship

Ex-hostage Peter Moore may have 'strong bond' with captors

Afghan MPs snub Karzai's new cabinet

Last agonies of US guru's sweat lodge victims revealed

Village mourns 96 volleyball dead

Second scandal over chemical in milk powder

Hunting ban lifted to control wolf number

(17.01.10)

Facing life after so many deaths

(14.03.10)

Interrogated, blindfolded and jailed: the 13-year-old Palestinian stone-thrower
Ethiopian envoy wants BBC apology for aid misuse story
Shameful and vile: Broadway is shaken by racism claims
Bombers kill 30 in failed prison-break attempt
Police hold nine for alleged war crime in Kosovo
Maliki takes big lead in crucial election battle
New York cabbies' rip-off costs passenger \$8.3m
Vatican defends pope after sex abuse claims

(11.04.10)

Poland in shock as plane crash kills President Lech Kaczynski

(18.04.10)

Warning that air travel chaos will continue as eruption intensifies

(16.05.10)

Redshirts warn of civil war as Thai troops told to shoot on sight
China: nursery school deaths probe will not study killers' mental health
Why Dubai's Islamic austerity is a sham – sex is for sale in every bar
Al-Qaida leader reporter dead in Saudi shoot-out
Crash survivor boy, 9, is flown home to Holland
Italy: Trouble papering over the cracks of yet another sleaze scandal

(25.07.10)

Rage and fear on the streets of Arizona as immigrant law comes into force
Taliban claim to have captured missing US soldiers in ambush
As Pol Pot's executioner-in-chief awaits his fate torture survivors hope for justice
Saber Khashoggi: 'My conviction for "rape by deception" has ruined my life'
Indonesian scientist sacrificed own life to save colleagues
Uighur journalist jailed for 15 years over comments
Chavez reacts to ties with Colombia over rebel claims

Daughter lands Berlusconi in a degree of bother

(5.09.10)

What Portugal's revolutionary drug laws can teach Britain

The Portuguese example shows Cameron should have the courage of his convictions'

Experiments in tolerance

The disciplinarian leader who keeps alive the hopes of his fellow miners

Health concerns over boom in US anti-age therapy

Briton provokes storm in France with claim that schools make pupils feel worthless

Nobody talks about happiness

Thousands protest over crackdown on Roma

Cholera fears grow after outbreak kills at least 41

Foreign minister resigns over job for his daughter

(14.11.10)

The crowd pushed past barricades to hail the Lady with flowers in her hair

The generals think they have sidelined her: They are wrong

Mormon kidnap horror emerges in trial that has gripped America

Six insurgents die in failed attack on a NATO base

Conman Bernard Madoff's ring sells for 340,000

Prime minister resigns, paving way for reshuffle

Ponies and llama die in zoo fire but elephants rescued

Ireland's young flee overseas as financial meltdown looms

Congo's rape gangs... are the worst form of terrorism

Goddard's Oskar rekindles antisemitism row

Hunting, fishing Palin accused of disturbing bears

Fury at Croatian football chief's anti-gay remarks

(28.11.10)

US embassy cables leak sparks global diplomatic crisis.

Der Spiegel

(4.01.10)

Richter ohne Gnade
Irans Mann in Bagdad
Friedensinitiative a la Sarkozy
Mehr Entführungen, weniger Erfolg
Bekehrung in Londonistan
Glückwunsch aus Washington
Sie hassen den Fortschritt
Der Anfang vom Ende
So kann es nicht weitergehen
Zersplitterter Sudan
Gefahr für die Ära Maliki
Luftschlag gegen Irans Atombombe?
Kicken für ganz Afrika
Klima-Hoffnung Bonn
Weniger Geld für Europa Bauern
Neue Herrschergeneration für Nahost
Schau der Stärke in Schanghai
Im Land der traurigen Krokodile

(18.01.10)

Im Totenhaus der Karibik

(15.03.10)

Schelte für „al-Qaida-7“
Freiheit war ihr Thema
Gezielte Fälschung
Krieg in Hollywood
Messias impossible
Wir sind sehr empfindlich
Gebet auf dem Sterbebett

Der grüne Prinz
Der Unschweizer
Premiere im Slum

(19.04.10)

Müder alter Mann
Die weinende Nation

(17.05.10)

Fahrplan zum Frieden
Totale Demontage
Qual der Kompromisse
Nörgler müssen draussen bleiben
Neue Vorwürfe gegen Polanski
Die Farc soll sich bleiben
Blümchen des Vaterlandes
Stich in die Seele
Grosse Spiel, Teil zwei
Operation Inschallah
Die Nackten und die Türken

(31.05.10)

Härter und Bescheidener

(26.07.10)

Falsche Freunde
Angst vor der Scharia
Gift gegen Kurden?
Verhaltenes Sparen
Teure Landebahn
Der Wahre Rettungsschirm
Um Mitternacht im Palast

Die Umarmung des Drachen
Ragt Chaos in ihre Reichen
Die Farm der bösen Deutschen

(6.09.10)

Kernige Sprüche
Der V-Mann und der Auftragsmord
Hisbollah schont Jesus
Ende der Freundschaft
Macht und Recht
Nach der Flut
Fremdwort Reue
Bibi, der Milde
Dreissig Sekunden
Ein Lied für Anna
Das wunder von Lilongwe
Weltmacht auf der Couch
Vier Apostel
Auch beim Umweltschutz gilt: Vertrauen ist gut, Kontrolle ist besser

(15.11.10)

Karibischer Tiger
Obama machtlos
Ermittlungen bei Regierungspiloten
Mit deutscher Hilfe
Nur defensiv?
Eine hässliche Erfahrung
Die Krankheit Atimorisia
Nicht ehr Weltpolizist sein
Sagenhafte Gewinne
Dann geht Nippon unter

Präsidente mit Pistole

Schaftlos in 304

(29.11.10)

Im Visier der Supermacht